

SISUKORD

SISUKORD	1
SISSEJUHATUS	4
1. OLUKORRA KIRJELDUS	5
1.1 Asend	5
1.1.1 Pindala ja rahvaarv	5
1.2 Territooriumi jaotus	6
1.2.1 Asustus ja külad.....	6
1.2.2 Keskused.....	7
1.2.3 Puhkealad.....	7
1.3 Looduskeskkond	7
1.3.1 Maavarad, põhja- ja pinnavesi	7
1.3.2 Muld ja põllumaa.....	8
1.3.3 Metsad ja sood.....	8
1.3.4 Veekogud.....	9
1.3.5 Kliima	9
1.3.6 Kaitsealad ja looduskaitseobjektid.....	9
1.4 Sotsiaalne taust	10
1.4.1 Elanikkonna struktuur ja rahvaarvu dünaamika	10
1.4.2 Lasteaiad, koolid.....	11
1.4.3 Tööturg ja toimetulek	12
1.4.4 Vanurite hoole.....	12
1.5 Kultuur	12
1.5.1 Klubiline tegevus, üritused.....	12
1.5.2 Raamatukogud, meedia.....	13
1.5.3 Muuseumid	13
1.5.4 Sport	13
1.5.5 Kirik.....	13
1.5.6 Kalmistud	13
1.5.7 Ajaloo-, arheoloogia- ja arhitektuurimälestised	14
1.6 Teenindus	14
1.6.1 Kaubandus ja teenindus	14
1.6.2 Sideteenused.....	14
1.6.3 Meditsiiniline teenindus ja tervishoid	15
1.6.4 Teeninduse mõjupiirkonnad.....	15
1.7 Turvalisus ja politsei	17
1.7.1 Politsei	17
1.8.1 Päästeteenistus	17
1.8.2 Kaitseliit	17
1.8 Kommunikatsioonid, ühistransport ja teed	17
1.8.1 Ühistransport	17
1.8.2 Teed.....	17
1.8.3 Telefoniside	18
1.8.4 Elektrivõrk.....	18
1.9 Ehitus- ja kommunaalmajandus	18
1.9.1 Elamumajandus, ehitus	18
1.9.1 Katlamajad.....	18
1.9.2 Veevõrk, kanalisatsioon ja puhastusseadmed.....	19
1.9.3 Prügimajandus.....	19
1.10 Ettevõtlus	19
1.10.1 Põllumajandus	19
1.10.2 Kalandus.....	19
1.10.3 Metsamajandus	20
1.10.4 Tööstus, ehitus	20
1.10.5 Teenindus, turism	20
1.11 Koostöö	20
1.12.1 Koostöö naabervaldadega.....	20
1.12.2 Rahvusvaheline koostöö.....	20
2. ÜLDPLANEERINGU PRINTSIIBID	21
2.1 Keskkonna pikaajalisest ja säästlikust kasutamisest	21
2.2 Põltsamaa valla üldplaneeringu printsiibid	21
3. ARENGUEELDUSED	22
3.1 SWOT - analüüs	22

3.1.1	Põltsamaa vald	22
3.1.2	Põltsamaa piirkond	22
3.2	Ankeetküsitluse kokkuvõte.....	23
3.2.1	Omavalitsuste ühinemine	23
3.2.2	Ettevõtlus ja teenindus.....	23
3.2.3	Elamuehitus	23
3.2.4	Keskkond	24
3.2.5	Teed ja kommunikatsioonid.....	24
3.2.6	Haldusjaotus	24
3.2.7	Täiendavad ettepanekud	24
3.3	Visioonid Põltsamaa valla erinevatest eluvaldkondadest.....	24
3.3.1	Haridus- ja sotsiaalküsimused	25
3.3.2	Majandus- ja turismifäär.....	26
3.3.3	Kommunaalmajandus, ehitus- ja maaküsimused	27
4.	ARENGUKAVA 1998-2013.....	31
4.1	Asend ja rahvastik	31
4.1.1	Valla asend	31
4.1.2	Asustustihedus	31
4.1.3	Rahvaarvu prognoos.....	31
4.2	Sotsiaalne infrastruktuur	32
4.2.1	Lasteaiad ja koolid	32
4.2.2	Meditsiin ja sotsiaalhooldus	33
4.3	Kultuur	33
4.3.1	Klubid, seltsid.....	33
4.3.2	Raamatukogud	33
4.3.3	Sport	34
4.3.4	Kirik, kalmistud.....	34
4.3.5	Ajaloo-, arheologia- ja arhitektuurimälestised	34
4.4	Tehniline infrastruktuur.....	35
4.4.1	Elamuehitus	35
4.4.2	Soojavarustus	35
4.4.3	Elektrivarustus	35
4.4.4	Telefoniside	35
4.4.5	Veevõrk, kanalisatsioon ja puhastusseadmed.....	35
4.4.6	Jäätmemajandus	37
4.4.7	Teed ja liiklus	37
4.5	Ettevõtlus.....	37
4.5.1	Teenindus ja kaubandus.....	37
4.5.2	Tootmine ja tööstus	38
4.5.3	Põllu- ja metsamajandus, kalandus	38
4.5.4	Maavarade kasutamine.....	38
4.6	Puhkealad ja turism	38
4.6.1	Puhkealad ja turismi arendamise võimalused	38
4.6.2	Keskkond	39
4.7	Suhted naabritega.....	39
5.	MAA- JA VEEALADE KASUTUSPÕHIMÕTTED NING -PIIRANGUD	40
5.1	Kehtivad piirangud	40
5.1.1	Riikliku kaitse all oleva mälestise kaitsevöönd	40
5.1.2	Looduskaitsealuse objekti piiranguvöönd	40
5.1.3	Veekaitsevööndid ja veekogu ehituskeelualad	41
5.1.4	Metsa kaitsekategooria	41
5.1.5	Maantee kaitsetsoon	41
5.1.6	Kõrgepinge õhuliinide kaitsetsoon	42
5.1.7	Sideliinid	42
5.1.8	Reoveepuhastite sanitaarkaitsetsoon	42
5.1.9	Kanalisatsiooni survevõrk	42
5.1.10	Puurkaevude sanitaarkaitsetsoon	42
5.1.11	Farmide, tööstushoonete, ladude sanitaarkaitsetsoonid	43
5.1.12	Naftasaadustega seotud rajatiste sanitaarkaitsetsoonid	43
5.1.13	Jäätmete ladustamispaigad.....	43
5.1.14	Tuleohutusnõuded.....	43
5.1.15	Surnuaedade sanitaarkaitsetsoonid	43
5.2	Maa reserveerimine	43
5.3	Säilitamisele kuuluvad alad	44
5.3.1	Väärtuslikud looduspiirkonnad ja kooslused	44
5.3.2	Puhkeotstarbelised maa-alad	44
5.4	Senise maakasutuse säilimine	45
5.4.1	Senise maakasutuse säilitavad maa-alad	45
5.4.2	Senise maakasutuse säilitavad veekogud ja vee-alad	45
6.	EHITAMINE TIHE- JA HAJAASUSTUSES	46

6.1	Tiheasustusalad.....	46
6.1.1	Adavere.....	46
6.1.2	Lustivere	46
6.1.3	Esku	47
6.1.4	Kamari	47
6.2	Ehitamise printsiibid hajaasustuses.....	48
6.2.1	Ehituspiirangud hajaasustuses	48
6.2.2	Tehnovõrgud hajaasustuses	48
6.3	Detailplaneeringute koostamine.....	49
6.3.1	Detailplaneeringute koostamise järjestus	49
7.	KASUTATUD KIRJANDUS	50
LISA 1.	KAITSEALUSED OBJEKTID.....	51
	Arheoloogiamälestised.....	51
	Ajaloomälestised.....	52
	Arhitektuurimälestised.....	52
	Looduskaitseobjektid	52
LISA 2.	PUURKAEVUD	54
LISA 3.	REOVEEPUHASTID	54
LISA 4.	AVALIKULT KASUTATAVAD VEEKOGUD.....	55

**KOOSKÕLASTUSED
MAAKASUTUSKAART**

SISSEJUHATUS

Käesolev üldplaneering on valminud Põltsamaa Vallavalitsuse tellimusel.

Üldplaneering Põltsamaa vallas on vajalik saavutamaks parimat valla maa- ning veealade kasutamist. Planeering on koostatud lähtudes lähima 15 - 20 aasta perspektiivist. Üldplaneering tugineb valla tulevikuvisionidele ning strateegiatele ja loob eeldused valla hoidmiseks soovitud arengu teel.

Üldplaneering tähendab kokkuleppeid. Selle koostamise käigus üritatakse leida parim lahendus vastuoludele, mis eksisteerivad erinevate huvide esindajate vahel. Vastuvõetud ja kehtestatud üldplaneering saab olema aluseks detailplaneeringute koostamisele tiheasustuses ja ehitus- ning maakorraldusele hajaasustuses. Üldplaneeringu aktuaalsuse säilitamiseks peab kehtivat üldplaneeringut perioodiliselt üle vaatama (näiteks iga 3 aasta järel) ja vastavalt elu käigule korrigeerima.

Kuna Põltsamaa vallal seni puudus üldplaneering valmis esmalt üldplaneeringu lähteülesanne. Selle eesmärgiks oli välja selgitada probleemid ja küsimused, mis vajasisid tähelepanu ja lahendamist planeeringu koostamise käigus. Planeeringu koostamise teises etapis kaasati planeerimisprotsessi pidevalt avalikkust. Planeeringu strateegia väljatöötamiseks moodustati Põltsamaa vallas töörühmad (majanduse-, sotsiaalküsimuste- ning ehitus-, kommunaal- ja maa-asjade töörühm). Valminud tööde põhjal koostati valla arengukav, mis omakorda on maakasutuse aluseks vallas.

Töö koostajad tänavad kõiki üldplaneeringu koostamises osalenuid – Põltsamaa vallavalitsuse töötajaid, Jõgeva Maavalitsuse spetsialiste ning planeeringupäevadest aktiivselt osavõtnuid.

Töögrupp

Üldplaneeringu koostamise koordineerimisega tegeles töögrupp koosseisus:

Kaur Lass	AS ENTEC projektijuht
Siiri Vallner	AS ENTEC arhitekt-planeerija
Ville Tamm	Põltsamaa valla ehitusnõunik
Toivo Tõnson	Põltsamaa valla vallavanem

1. OLUKORRA KIRJELDUS

Põltsamaa valla olukorda on käsitletud 1997 aasta seisuga, kui pole märgitud teisiti.

1.1 Asend

Põltsamaa vald asub Kesk-Eestis, ümber Põltsamaa linna. Põltsamaa linnast mõne kilomeetri kaugusel Adavere külje all asub Mandri-Eesti geomeetriline keskpunkt. Põltsamaa vald hõlmab endise Viljandi maakonna põhjaosa, Põltsamaa ja Lustivere valla. Praegu on ta Jõgeva maakonna lääne- ja edelaosa. 1950 - 63 oli Põltsamaa iseseisev rajoon. 1963.a. moodustati Põltsamaa, Jõgeva ja Mustvee rajooni liitmise teel Jõgeva rajoon. Valla piirinaabriteks on Pajusi ja Puurmani vallad, Viljandi maakonna Kolga-Jaani ja Kõo vallad ning Järvamaa Imavere ja Koigi vald.

Põltsamaa vald taasloodi 1991.a. endise Põltsamaa külanõukogu piirides. Vallamaja asub Põltsamaa linnas.

Valla keskus - Põltsamaa - asub 30 km Jõgevalt, 59 km Tartust ja 126 km Tallinnast. Valda läbib Tallinn-Tartu maantee, mille pikkus vallas on 25 km ning Viljandi - Mustvee tee. Lähimad raudteajaamad asuvad Võhmas ja Jõgeval.

Põltsamaa valla asend Eesti kaardil.

1.1.1 Pindala ja rahvaarv

Põltsamaa valla pindala on 416,9 km². 1.01.97.a. seisuga oli vallas 5123 elanikku. Asustuse tihedus on 11,2 in/km² kohta (võrdluseks Jõgevamaa valdade keskmine on 10,8 in/km² kohta, Eesti keskmine on 34,6 in/km² kohta).

1.2 Territooriumi jaotus

1.2.1 Asustus ja külad

Valla territooriumil paikneb 30 asulat, kohalike elanike arv külades ulatub 32-st Räsna külas 746-ni Adaveres.

Valla asulate loend, alaliste elanike arvuga

Asula	1997	Asula	1997	Asula	1997
Adavere	747	Lebavere	41	Puiatu	72
Alastvere	63	Lustivere	469	Röstla	74
Annikvere	97	Mõhküla	96	Räsna	32
Esku	458	Mällikvere	137	Sulustvere	100
Kaavere	68	Neanurme	153	Tõrenurme	64
Kablaküla	53	Nõmavere	94	Umbusi	142
Kaliküla	76	Pauastvere	151	Vitsjärve	65
Kalme	109	Pilu	52	Võhmanõmme	168
Kamari	241	Pudivere	53	Võisiku	579
Kuningamäe	87	Puduküla	42	Väike-Kamari	540
				KOKKU	5123

Elanikke 1 km² (keskmise külade kaupa)

1.2.2 Keskused

Valda mõjutab oluliselt tema keskel asuv Põltsamaa linn, mille asend valla ja seda läbivate teede suhtes on tsentraalne. Valla territooriumil olevad keskused - Adavere, Lustivere, Kamari (end majandite keskused), Esku ja Umbusi - on kõik tunduvalt väiksemad. Suure elanike arvuga eritüüpi külad on Võisiku ja Väike-Kamari, kus on põhiosas ajutised elanikud (ravialused, õppurid).

Kuna teedevõrk on vallas suhteliselt tihe ja ühtlaselt jaotunud on ka asustus ühtlane. Siiski on elanike tihedus märgatavalt suurem Põltsamaa ümber, samuti valda läbivate teede ääres (Tartu-Tallinn mnt, Viljandi mnt, Jõgeva mnt) ning Jõgeva ja Tartu-Tallinna maantee vahel. Sinna jäävad külad on oma arengus olnud suhteliselt stabiilsemad. Mida enam ääre poole ja kaugemale suurematest teedest liikuda seda enam hõreneb asustus ja suureneb pensionäride osakaal rahvastikus.

Looduslikel põhjustel on asustamata valla põhjanurk - Umbusi raba.

1.2.3 Puhkealad

Puhkealana kasutatakse peamiselt Põltsamaa jõe ümbrust. Kauniks kohaks peetakse käänulist ja karestikulist jõesängi allavoolu Tallinn-Tartu mnt. Arvesse tulevad ka Kamari ja Võisiku paisjärve äärsed alad. Aktiivse puhkuse veetmise paigaks on Põltsamaa linna serval paiknev Kuningamägi oma kardiraja ja talvise kelgu-, suusamäega. Põltsamaa linnast lõunas paikneb jõe ääres suvilate rajoon. Tähelepanu väärivad mõisapargid ja vana hiiekoht Mandri-Eesti keskpunkti asukohaga. Oluline rekreatsiooniresurss on suured rabad ja metsad.

Puhkealad on valla territooriumil lokaalse tähendusega. Kui eesmärgiks on suurema hulga turistide ligimeelitamine on vaja välja arendada mõni tugev atraktsioon. Mastaabilt sarnane kunagi rajada plaanitud golfväljakutele.

1.3 Looduskeskkond

Vald kuulub Kesk-Eesti tasandite alasse, maapind on lainjas ning langeb Võrtsjärve madaliku suunas. Territooriumil on mitu jõge, suuremad on Põltsamaa (135 km) ja Umbusi (32 km). Läänes on valla piiriks Navesti jõgi, lõunaosas Umbusi raba.

1.3.1 Maavarad, põhja- ja pinnavesi

Aluspõhja moodustavad siluri karbonaatsed kivimid (lubjakivid, merglid, dolomiidid). Pinnakattena on levinuim saviliivmoreen, harvem liivsavimareen. Põltsamaa jõe orus leidub saviliiva ja liivsavi, madalamatel aladel madalooturvast. Pinnakatte paksus on valdavalt 2-5m, paksem on see moreenküngastel (suurematel üle 10m) ja Põltsamaa jõe orus.

Siluri - ordoviitsiumi veehorisont levib kogu alal, vesi lasub karbonaatkivimite lõhedes, reljeefist sõltuvalt 0-10m sügavusel maapinnast. Lõhelisus ja ka veerikkus väheneb kiiresti sügavuse suunas, põhjaveevarude uuringute kohaselt annavad kõige rohkem vett kuni 70m sügavused kaevud.

Ordoviitsium-kambriumi veekiht jääb kuni 300 m sügavusele, veekihi varud on piiratud, seetõttu pole tema täiendav kasutuselevõtt võimalik.

Kambrium-vendi veehorisont lasub veelgi sügavamal sinisavikihi all, suure sügavuse ja väheste veevarude tõttu pole selle kihi kasutuselevõtt otstarbekas.

Piirkonnas kaevandatakse *lubjakivi*, *kruusa* ja *turvast*. Pole teostatud põhjalikke uuringuid maavarade hulga, liikide ja kvaliteedi kohta, on uuritud savilademeid ja turbavarusid. Momendil on kasutamata väetiseturba varud. Praktiliselt on ammendatud kruusa maapealsed varud.

Tähtsaim maavara on *lubjakivi*, mida kaevandatakse Rõstlas (AS Graniit). Paasi kasutatakse killustiku tootmiseks. Jätkates praegust kaevandamistempot, ammendub Rõstla karjäär 10-12 aasta pärast.

Umbusi *savi* leiukoha teadaolevad varud on 10 milj m³. Savikihi paksus on 3,5 m.

Suurimaks reostuse allikaks piirkonnas on põllumajanduses kasutatavad väetised. Põhjavee reostuse vastu on kaitsmata või nõrgalt kaitsitud alvarid ja karstialad ning alad kus pinnasekihi paksus on alla 10m. Põltsamaa regiooni põllumajandusmaad on valdavalt sellistel aladel. Regiooni veevarud olid tugevalt reostunud kolhoosiaja lõpuks, viimasel ajal on olukord mõnevõrra paranenud kuna väetiste kasutamine on vähenenud. Suur osa kaeve on siiski halva veega (60% 1991), asendamist vajavad ka mitmed ühisveevõrgu kaevud.

Kaitsmata põhjavee ala

1.3.2 Muld ja põllumaa

Põltsamaa valla mullastik kuulub Eesti Vabariigi viljakaimate hulka, muldade keskmine hindepunkt on 52 (võrdluseks Eesti keskmine on 44), kõige viljakamad on Adavere aleviku, Kalme ja Mällikvere küla ümbruse põllud (kuni 57 punkti). Domineerivad leostunud ja leetjad kamarkarbonaatsed mullad ning nõrgalt leetunud kamaramullad.

1989.a oli head põllutüübilist maad 10 978 ha, keskmist põllutüübilist maad 1936 ha, rohumaatüübilist maad 2205 ha ja kartulikasvatuseks sobivat maad 5446 ha.²

1.3.3 Metsad ja sood

Metsaga kaetud territooriumi suurus valla maa-alal on 5780 ha. Põldude keskel esinevad laikudena puisniidud ja segametsad. Iseloomulik taimekooslus on salu-okasmetsad. Kaseenamusega puistuid on ~40% ja kuuseenamusega ~30%. Taimeliikide üldarv ei ole Põltsamaa kandis kuigi suur. Ei leidu enamikku neist taimeliikidest, mille levikuala idapiir läbib Eestit, ega ka nendest, mille levikuala läänepiir kulgeb läbi Eesti.

Haruldastest taimeliikidest leidub soomurakat. Haruldasi linnuliike esindab valge toonekurg.

Suurem soomassiiv on *Umbusi raba* ca 70 km².

Viimastel aastatel on suhtarvuna istutatud noort metsa langetatud metsa asemele palju vähem, esineb röövraiet.

1.3.4 Veekogud

Põltsamaa valla jõed kuuluvad Emajõe vesikonda. Suurima jõena voolab valla territooriumilt läbi Põltsamaa jõgi, väiksemad jõed on Pedja lisajõed Umbusi, Pikknurme ja Neanurme.

Vallas ei leidu looduslikke järvi, küll aga on jõgedele rajatud paisjärvi, suuremad on Kamari ja Võisiku paisjärv.

Põltsamaa jõe pikkus on 135 km, vesikonna pindala 1310 km². Jõgi voolab Pandivere kõrgustiku lõunanõlva mööda Võrtsjärve nõkku ning suubub Suur-Emajõkke. Jõge iseloomustab rohke põhja-veeline (karstiaallikatest) toitumine.

Umbusi jõe pikkus on 34 km, vesikonna pindala 159 km².

Pikknurme jõe pikkus on 35 km, vesikonna pindala 172 km².

Neanurme jõe pikkus on 18 km, vesikonna pindala 52 km².

Maakasutust ranna-aladel piiravad rannavöönd ja teised piirangud, mis johtuvad Eesti Vabariigis kehtivatest seadustest ning määrustest.

1.3.5 Kliima

Kliima on ühtlasem kui rannikualadel. Aasta keskmine temperatuur on +4,5° ümber, juulikuu keskmine +17° ja veebruarikuu keskmine -7°. Öökülmad lõpevad mai keskel, algavad septembri lõpul. Mõnel aastal on temperatuur langenud lühiajaliselt alla -40°.

Tugeva tuulega (üle 15 m/s) päevade arv aastas ei ületa Põltsamaal tavaliselt kümnet. Valdav tuul on nagu enamuses Kesk-Eesti aladel edelatuul.

Keskmine õhu relatiivne niiskus on 70%. Madalaim on see mais (50%) ja suurim detsembris (85%).

1.3.6 Kaitsealad ja looduskaitseobjektid

Põltsamaa vallas asub vabariikliku tähtsusega *Alam-Pedja Looduskaitseala* (tsiviilalast isoleeritud, puutumata loodus), üldpindalaga 9888 ha.

Looduskaitsealused pargid

Adavere park koos puiestee 9,0 ha
Lustivere park ja puiestee 9,7 ha
Võisiku park 15,0 ha

Adavere
Lustivere
Võisiku

Looduskaitsealused põlispuud

Kobinsaare elupuu
Hiiepärn h=20,0 ü=5,07

Räsna
Tõrenurme küla, Tln-tartu mnt-lt ~1 km vasakule Miku talu lähedal

Karuallika künnapuu h=25,0 (hargneb madalalt kaheks ü=3,96 ü=3,29)

Karuallika, Lustivere-Põltsamaa teelt 0,8km paremale

Looduskaitsealused üksikobjektid

Kalmemägi (Hiiekoht), Mandri-Eesti keskpunkti tähistav kivi

Adaverst 1km Põltsamaa poole Tallinn-Tartu mnt ääres Kalme külas

Looduskaitsealused rändrahnud

Moori kivi 9x5,4 ü=19,0m

Lustivere külast ca 2,5km (kivist säilinud alla poole, sellest olevat tahatud hauasambaid ja Lustivere lossi trepp

Umbusi rahn 4x3x2 ü=16,0m, graniit

Umbusi küla, end. Umbusi osak kontorist 1,5 km kaugusel keset põldu

Suur rändrahn 7,3x4,3x1,8 ü=18,0m, graniit

Puiatu küla, Rutikvere tee ääres

Juudikünka suurkivi 4,15x4,15x2,4 ü=11,4m

Kaavere küla, Juudikünka

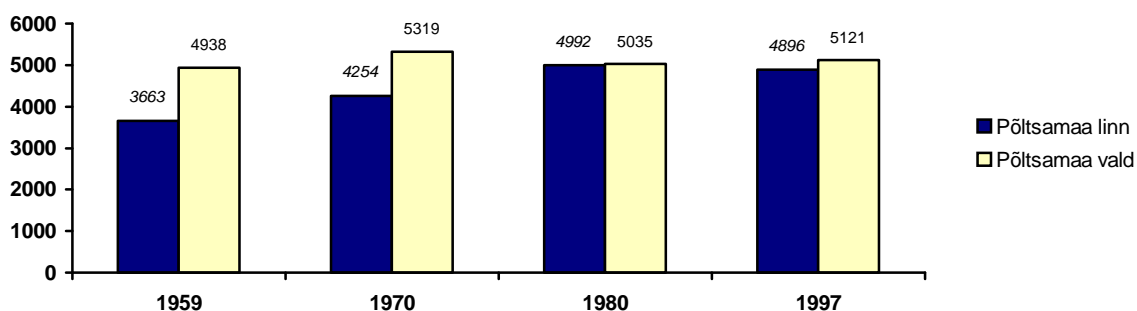
Automaatselt on kaitse all I kategooria looduskaitsealuste liikide kasvukohad ja pesapaigad (Liikide loetelu on toodud Kaitstavate loodusobjektide seaduses - 1. 06. 1994 § 21).

1.4 Sotsiaalne taust

1.4.1 Elanikkonna struktuur ja rahvaarvu dünaamika

Põltsamaa piirkond on üks Kesk-Eesti tihedamini asustatud ja suhteliselt stabiilsema rahvaarvuga piirkondi, kus ka nõukogude ajal säilis põhirahvuse tugev ülekaal. See on väheseid suurematest linnadest kaugemal asuvaid alasid Eestis, kus väikelinnalise keskuse kasv on kompenseerinud maa-rahvastiku arvu kahanemise, mistõttu piirkonna kui terviku rahvastik ei ole vähenenud.

Elanike arv Põltsamaa linnas ja vallas

Põltsamaa valla asulate elanike arv

Asula	1993	1994	1995	1996	1997
Adavere	737	726	725	738	747
Alastvere	57	56	59	60	63
Annikvere	102	98	95	95	97
Esku	411	436	445	450	458
Kaavere	62	67	68	66	68
Kablaküla	51	48	54	53	53
Kaliküla	62	72	69	103	76
Kalme	100	105	107	74	109
Kamari	290	252	251	257	241
Kuningamäe	83	86	80	84	87
Lebavere	40	37	39	41	41
Lustivere	478	478	491	481	469
Mõhküla	95	99	97	98	96
Mällikvere	147	146	138	136	137
Neanurme	138	129	130	140	153
Nõmavere	86	79	90	99	94
Puastvere	138	138	148	153	151
Pilu	56	55	55	53	52
Pudivere	55	52	55	58	53
Puduküla	34	33	34	44	42
Puiatu	81	84	74	68	72
Röstla	66	66	65	72	74
Räsna	25	21	24	29	32
Sulustvere	117	110	112	112	100
Tõrenurme	51	54	54	57	64
Umbusi	151	147	140	145	142
Vitsjärve	57	62	66	68	65
Võhmanõmme	149	159	157	149	168
Võisiku	589	571	565	565	579
Väike-Kamari	678	723	537	304	540
KOKKU	5196	5189	5024	4852	5123

Vallas elab jooksva seisuga 4467 elanikku, lisaks sellele Võisiku ja Lustivere hooldekodud 398 patsiendiga. Alaealisi (-15 aastaseid) on vallas 24,3% elanikkonnast, tööelisi elanikke 53,8% elanikkonnast. Pensioniealised elanikud (vanemad, kui 55/60 aastased elanikud) moodustavad 21,9% valla elanikkonnast. Tööelisi mehi on vallas 12,4% rohkem kui tööelisi naisi. Samas on pensioniealiste naiste arv pensioniealiste meeste arvust 3,64 korda suurem.

Loomulik iive Põltsamaa vallas

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Rahvaarvu muutus	6	96	-7			
Sünnid	83	73	61	54	51	
Surmad	122	93	94	81	95	
Loomulik iive	-39	-20	-33	-27	-44	
Loomulik iive, %	-0,8	-0,4	-0,6	-0,5	-0,9	

1.4.2 Lasteaiad, koolid

Päevakoolis õppijad

	õppijaid	6-15	16-19	20-24	25-...	väljaspool valda kokku	neist linnades
1996	1072	694	338	38	2	344	335
1997	1176	648	396	126	6	416	367

Seoses sündimuse vähenemisega, väheneb pidevalt lasteaeda ja esimestesse klassidesse õppima minejate arv.

Adavere Lasteaed - asub ühekorruselises lasteaiaks ehitatud hoones, probleeme on laste arvu vähenemisega, maja on osaliselt kasutamata, üks osa on ümber ehitatud arstipunktiks. 96.a. oli nimekirjas 50 last.

Kamari lasteaed - asub Kamari alevikus elumajaks ehitatud hoone ühe sissekäigu kahel korrusel. Lasteaia laste arv väheneb pidevalt, 95/96.a seisuga oli neid 15.

Põltsamaa valla lapsi teenindavad ka linna lasteaiad "Tõruke", mida kasutab 27 last vallast ja "Mari", kus käib 7 last.

Kamari Algkool - 24 õpilast, 2 õpetajat, kool vajab remonti ja uusi õppevahendeid.

Esku Lasteaed-Algkool - hetkel V klassiline, 105 õpilast ja 50 lasteaia last. Maja on uus, kasutuses olnud 5 aastat. Juhul kui järgmisel aastal avada ka VI klass, nõuab hoone ümberehitamist. Esku Lasteaed-Algkool on muutunud piirkonna haridus- ja kultuurikeskuseks (kultuurimaja erastati kolhoosi reformi käigus eraisikule).

Adavere Põhikool - 155-160 õpilast, 20 õpetajat (97/98) Asutakse Adavere mõisas ja koolile mõeldud juurdeehituses. Õpilaste arv koolis hakkab langema, maja kubatuur on juba praegu laste arvu kohta liiga suur. Hoone kasutamine muudeks ettevõtmisteks samaaegselt kooliga nõuaks suuri ümberehitusi.

Lustivere Põhikool - 144 õpilast (95/96). 1996.aastast töötab uues majas. Kooli juures on sellest aastast avatud lasteaed.

Põltsamaa Ühisgümnaasium - 1039 õpilast, 88 õpetajat. 97.a õppis seal 282 õpilast Põltsamaa vallast, koolil on internaat.

Muusikakool - töötab Põltsamaa linnas, 135 õpilast, neist 24 vallast.

Huvikool - töötab Põltsamaa linnas, 140 õpilast, 13 vallast.

Spordikool - Põltsamaa linnas, 100 õpilast, tegeleda saab kergejõustiku, võrk- ja jalgpalli ning kreekarooma maadlusega, 8 vallast

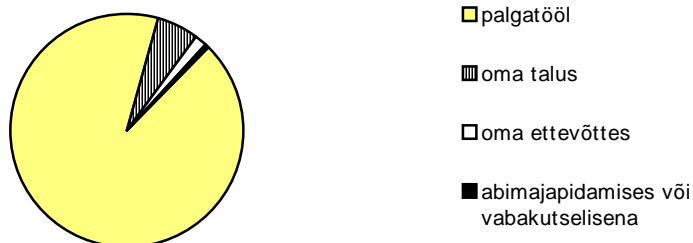
Põltsamaa Kodu- ja Põllutöökool - üle 300 õpilase, võimalik on õppida kodu- ja talumajandust ning kokk-kondiitri eriala. Asub osaliselt ajaloolises Aleksandrikooli hoones. Koolil on suured ruumid ja õppeklassid, kus on võimalik korraldada ka seminare, kursusi ja töötute ümberõpet. Kool on olnud PHARE programmi pilootkooliks.

Valda soovitakse rajada turvakodu-lastekodu (Lustivere hooldekodu või Adavere lasteaia baasil). Praegu on võimalik kasutada turvakodu asukohaga Jõgeva vallas, Siimusti külas ent see on pidevalt lapsi täis.

1.4.3 Tööturg ja toimetulek

1997.a. seisuga oli vallas tööealisi elanikke ca 53,8% elanikkonnast. Kokku oli töötajaid 1505, neist väljaspool valda töötas 281.

Töötav valla rahvastik tööhõvelikide järgi 1997.a

Suurimad ettevõtted töötajate arvu järgi (1996)

Ettevõtte nimi	Töötajate arv	Majandusharu	Asutamisaeg
Adavere Agro	182	põllumajandus	1945
Lustivere PMÜ	162	põllumajandus	1948
Adavere Lihatööstus AS	98	tööstus	1990
Sakala Tõulinnukasvatuse ühistu	81	põllumajandus	1958
Õnne Piimakarjatalu TÜ	73	põllumajandus	1992
Graniit AS	27	mittemetallsete maarete tööt	1990

Piisavalt töökohti suudab praegu pakkuda ainult Adavere, kus seetõttu on ka vähem sotsiaalseid probleeme. Seal pole ka noorte lahkumine nii terav probleem kui valla teistes osades.

Töötavad ja mittetöötavad

	1.1.1994	1.1.1995	1.1.1996	1.1.1997
Tööealisi	2866	2206	2273	2420
Töötavaid tööealisi		1553	1518	1439
Mittetöötajad			755	981
Ametlikult registreeritud töötuid	74	38	131	202
Lapsepuhkusel			120	124
I ja II gr invaliidid		196	357	100
Mittetöötajate %			28,5	33,3

1.4.4 Vanurite hoole

Pensioniealsed elanikud (vanemad, kui 55/60 aastased elanikud) moodustavad ca 21,9% valla elanikkonnast. Vanurite hoole on lahendatud koduhoolde (nn avahoolduse) kaudu, baasiks saab kasutada Lustivere hooldekodu. Vallas töötab pidevalt 3-4 koduhooldajat, vajalik oleks nende arvu suurendamine vähemalt 6-ni.

Enesega mittetoimetulevatele on vallas kaks hooldekodu :

Lustivere hooldekodu on üldtüüpi hooldekodu, mis asub Lustivere külas. Teenindab tervet maakonda, osaliselt finantseeritakse riigieelarvest.

Võisiku hooldekodu on erihooldekodu (vaimuhaigete ja raskete vaimsete puuetega inimeste hooldekodu), mis asub Võisiku külas. Teenindab kogu Eesti Vabariiki, finantseeritakse riigieelarvest.

1.5 Kultuur

1.5.1 Klubiline tegevus, üritused

Vallas on kaks kultuurimaja. Aktiivsem tegevus toimub *Lustivere kultuurimajas*, kus töötavad rahvataantsuringid, näitering, noorte liikumisrühm, instrumentaalansambel ja mitmed lasteringid. *Adavere klubis* puudub palgaline kultuuritöötaja, mille tulemusena sellealane tegevus on soikunud, täiskasvanutele toimub ainult rahvatants. Klubi hoone on plaanis maha müüa ning jätkata sellealast tegevust koolimajas.

Oma tegevuse lõpetanud Esku kultuurimaja asemel on Esku Lasteaed-Algkoolist kujunemas kultuuri-keskus, mille tegevusest saavad osa võtta nii lapsed, kui eakad. Töötab näitering, toimuvad pensio- näride ühenduse "Kodutare" koosistumised, aktiivselt tegutsevad tantsurühm "Murumemmed" ja kapell "Triller".

Kultuuritöötaja on olemas Põltsamaa Kodu- ja Põllutöökoolis. Valla elanikel on võimalus osaleda ka Põltsamaa linna kultuurimaja töös.

Seltsidest on aktiivne Jahiselts.

Väljakujunenud vabaõhuürituste paigad on Lustivere ligidal Kiigemäel, Adavere vanas mõisapargis ja Eskus.

1.5.2 Raamatukogud, meedia

Raamatukogusid on vallas kolm – Adaveres, Eskus ja Lustiveres, lisaks on Umbusis raamatute laenutuspunkt. Külatajate arv on aasta-aastalt tõusnud kõigis raamatukogudes.

Alates 1994.a ilmub kaks korda nädalas Põltsamaa piirkonna ajaleht "VALI Uudised".

1.5.3 Muuseumid

1991.a avati Heino Joosti Kodulootare Võhmanõmme külas. Eksponeeritakse materjale külaelu ja K. A. Hermanni kohta, kes on sündinud Võhmanõmme külas.

1.5.4 Sport

Vallas on 4 saali sportimiseks, mis kõik asuvad koolide juures (Adaveres, Lustiveres, Eskus, PKPK juures), ujulat saab üürida Põltsamaa linnalt.

Jalgpalliväljakud on Lustiveres (vajab kap remonti), Väike-Kamaris, Eskus (vajab kap remonti ja jooksuradade väljaehitamist) ja Adaveres.

Rahvusvahelistele nõuetele vastav kardispordirada koos laenutusega on Kuningamäel. Liuvälju tehakse Adaveres, Lustiveres ja Eskus ja Väike Kamaris. Suusaradu Kalme ja Kuningamäe külas. Aastaks 2000 plaanitakse rajada korralik suusarada Kuningamäele, koos valgustatud kelgu- ja uisu- radadega.

Põltsamaal on 8 spordiklubi, mis on ühinenud spordiliitu "Põltsamaa". Aktiivsemad klubid on Põltsamaa jalgpalliklubi "Sport" (jalgpall), "Toonus-Sport" (käsipall, matkasport), Põltsamaa Jooksuklubi (kergejõustik), korvpalliklubi "Sops", Põltsamaa Valla Spordiklubi "Tervis" (tervisesport). Aktiivselt tegutsevad jalgpallurid Adaveres ja Lustiveres.

Traditsioonilised spordiüritused - Põltsamaa jõe suve- ja talvemängud toovad kokku väga palju rahvast ka naabervaldadest ja -maakondadest.

1.5.5 Kirik

Põltsamaa linnas asuvad Apostliku Õigeusu Kirik ja Nikolause kirik, vallas kirikuid pole. Lossivaremete juures asuva luteriusu kiriku töö on suhteliselt aktiivne. Kiriklas korraldatakse kontserte, näitusi, organiseeritakse sotsiaalabi. Tegevad on ka mitmed ususektid.

1.5.6 Kalmistud

Kasutatakse Põltsamaa linna surnuaeda, matmine toimub ka Kuningamäe surnuaeda (peamiselt Võisiku hooldekodu asukad).

Võisiku mõisa ligidal Kundrussaare surnuaial on säilinud Timotheus Eberhard von Bock'i matmispaik, teistest haudadest ei ole praktiliselt midagi alles. Surnuaed on osaliselt korrastatud, matmisi enam ei toimu.

Kalmekülas on säilinud von Stackelbergide matmispaik koos kabeliga, mis vajab korrastamist.

1.5.7 Ajaloo-, arheoloogia- ja arhitektuurimälestised

Arheoloogiamälestised:

Kivikalme I at Ip	Lustivere, Sulustvere küla
2 kivikalmet I at Ip	Lustivere, Sulustvere küla
Kivikalme I at, Ip	Lustivere, end. Kaavere mõis
Maa-alune kalmistu II at, Ip	Lustivere, Kaliküla
Pelgupaik (Rahakirstumägi) II at	Adavere
Ohvikivi II at	Tani talu
Ohverdamisekoht (Kalmemägi)	Põltsamaa-Adavere tee ääres
Ohvikivi II at	Põltsamaa-Adavere tee ääres
Kivikalme I at, II at algus	Adavere, Tallinn-Tartu mnt-st läänes, põllul
Asulakoht (Haudemägi)	Umbusi külas
Kirikuase - kivikalme	Põltsamaalt ~5km Tartu suunas
Asulakoht I at lõpp	Sulustvere küla, Kassi ja Tillu talude vahel
Asulakoht I, II at	end. Pauastvere kooli ümbrus

Arhitektuurimälestised:

Adavere mõis - peahoone, tööliste maja, ait - kuivati, park
Lustivere mõis - peahoone
Võisiku mõis - mõisatöölise elamu

Ajaloomälestised:

Koht kus trükiti 1766.a. "Lühhike õppetud"	Kuningamäel
Heilooja K.A.Hermanni sünnikoht	Võhmanõmme
E.P.Särgava mälestustahvel Põllutöökooli seinal	Kaarlimõis
Eesti Aleksandrikooli hoone	Kaarlimõis
Von Bockide matmispaik	Võisiku

1.6 Teenindus

1.6.1 Kaubandus ja teenindus

Adavere - inimesi teenindab 5 kauplust, millest üks tegeleb ehitusmaterjalide müügiga, eraapteek, juuksur, bistroo, restoran "Adavere Tuulik" ja bensiinijaam müügikioskiga. Adaveres on 2 panga filiaalid - Maapanga Adavere filiaal ja Ühispanga postipank.

Esku - majandusühistu kauplus, baar ja juuksur.

Kamari - töötab kaks kauplust.

Väike-Kamari - töötab üks pood, kus müüakse tarbekaupu, Põltsamaa Kodu ja Põllutöökooli söökla ja kaks baari.

Umbusi - erakauplus.

Lustivere - töötab majandusühistu kauplus (osta saab ka tarbekaupu), baar ja juuksur.

Neanurme - töötab müügipunkt.

Võisiku - töötab müügipunkt, kus müüakse nii toidu- kui tarbekaupu.

Võhmanõmme - bensiinijaamas töötab Alexela baar, mis on populaarne kohaliku elanikkonna hulgas suhteliselt soodsate hindade tõttu.

Külades, kus pole kauplust, teenindab inimesi 2 korda nädalas majandusühistu rändkauplus.

1.6.2 Sideteenused

Jõgeva Postil on piirkonnas 5 sidejaoskonda - Adavere sidejaoskond (EE 2354), Kamari sidejaoskond (EE 2380), Lustivere sidejaoskond (EE 2352), Põltsamaa sidejaoskond (EE 2353) ja Umbusi sidejaoskond (EE 2381).

1.6.3 Meditsiiniline teenindus ja tervishoid

Piirkonnas töötab viis perearsti. Esimese astme arstiabi on kättesaadav *Adaveres*, töötab perearst, hambaarst on kohal 1 kord nädalas, avatud on apteek. *Lustiveres* võtab vastu laste- ja üldarst, vajalik oleks organiseerida hambaravikabinet. *Eskus* elab arst, kellelt on võimalik esmaabi saada.

Teise astme arstiabi on kättesaadav Põltsamaa Haiglas.

1988.a töötasid avalikud saunad *Adaveres*, *Lustiveres*, *Võisikul*. Samal ajal puudusid algelisemadki tingimused hügieeninõuete täitmiseks ~15% maakonna elanikest (A.Tõlp, L.-R.Lõoke, 1988). Saunade arvu vähenemine on negatiivselt mõjunud inimeste tervisele. Olukorda halvendab ka kütte ja sooja vee kallinemine, mistõttu on veelgi vähenenud hügieeninõuete täitmise võimalused.

1.6.4 Teeninduse mõjupiirkonnad

Põltsamaa linn on kogu piirkonna jaoks olulise tähtsusega, tema otsesesse mõjusfääri jäävad *Alastvere*, *Annikvere*, *Kuningamäe*, *Mõhküla*, *Mällikvere*, *Pauastvere* ja *Võhmanõmme* külad. Lokaalseteks keskusteks on *Adavere*, *Lustivere*, *Esku*, *Kamari* ja *Umbusi*. Suure elanike arvuga eritüüpi külad on *Võisiku* ja *Väike-Kamari*, kus on põhiosas ajutised elanikud (ravalused, õppurid).

Teeninduse mõjupiirkonnad Põltsamaa vallas

Põltsamaa linna mõjupiirkond

Otsene mõju	Teeninduse objektid	Suuruse näitaja
Põltsamaa linn, ~5000 el Mõhküla, 96 el Kuningamäe, 87 el Väike-Kamari, 540 el Annikvere, 97 el Võhmanõmme, 168 el Pauastvere, 151 el Alastvere, 63 el Mällikvere, 137 el Kokku ~6340 el	sidejaoskond kaubamaja, kauplus, turg 2 lasteaeda gümnaasium muusika-, spordi-, huvikool kultuurimaja, 2 muuseumi kino raamatukogu kirik haigla, polikliinik, 2 apteeki restoran, söögikohad panka politsei, päästeteenistus 2 bensiinijaama+autoteenindus bensiinij+baar Võhmanõmmel autot+pesula Pauastveres	305+127 last 1039 õpilast, 88 õpetajat 135+100+140 õpilast

Adavere mõjupiirkond

Otsene mõju	Teeninduse objektid	Suuruse näitaja
Adavere, 747 el Kalme, 109 el Pilu, 52 el Puiatu, 72 el Puduküla, 42 el Kokku 1022 el	Sidejaoskond 4 kauplust, 1 ehitusmat kauplus lasteaed põhikool klubi raamatukogu arst, apteek juuksur restoran bistroo 2 panga filiaal bensiinijaam müügikioskiga	50 last 150 õpilast

Esku mõjupiirkond

Otsene mõju	Teeninduse objektid	Suuruse näitaja
Esku, 458 el Rõstla, 74 el Viitsjärve, 65 el Räsna, 32 el Nõmavere, 94 el Lebavere, 41 el Kokku 764 el	kauplus lasteaed-algkool raamatukogu baar juuksur söökla	50+105 last

Kamari mõjupiirkond

Otsene mõju	Teeninduse objektid	Suuruse näitaja
Kamari, 241 el Väike-Kamari, 540 el Kokku 781 el	pangafiliaal lasteaed 2 kauplust Kamaris PKPK söökla 2 baari kauplus Väike-Kamaris ametikool	15 last ca 300 õpilast

Umbusi mõjupiirkond

Otsene mõju	Teeninduse objektid	Suuruse näitaja
Umbusi, 142 el Kablaküla, 53 el Kokku 195 el	sidejaoskond kauplus	

Võisiku mõjupiirkond

Otsene mõju	Teeninduse objektid	Suuruse näitaja
Võisiku, 579 el Kokku 579 el	müügipunkt hooldekodu	

Lustivere mõjupiirkond

Otsene mõju	Teeninduse objektid	Suuruse näitaja
Lustivere, 469 el Kaliküla, 76 el Neanurme, 153 el Tõrenurme, 64 el Pudivere, 53 el Kaavere, 68 el Sulustvere, 100 el	sidejaoskond, pangafiliaal kauplus põhikool kultuurimaja raamatukogu arstipunkt hooldekodu baar juuksur Neanurme müügipunkt	144 õpilast
Kokku 982 el		

1.7 Turvalisus ja politsei

1.7.1 Politsei

Korrakaitsega Põltsamaa vallas tegeleb Jõgeva Politseiperfektuuri kohalik jaoskond, kus 1995.a töötas 23 inimest - 5 konstaablit, 1 vanemkonstaabel, 3 kriminaalpolitseiniku, 2 uurijat, 1 alaealiste inspektor, 1 vanemkordnik, 8 kordnikku, 1 komissar, 1 abikomissar. Põltsamaa vallas sooritati 1995.a 54 ja 1996.a 107 kuritegu, st kuritegevuse kasvu 98%. 1000 elaniku kohta oli kuritegude arv 96.a 21, mis on suuremaid näitajaid maakonnas. 1997.a on kuritegevus langenud.

1.8.1 Päästeteenistus

Jõgeva Päästeteenistuse Põltsamaa punktis töötab 12 inimest. Aastas on tulnud kustutada 30-50 tulekahju, neist vallas umbes 20.

1.8.2 Kaitseliit

Kaitseliidu Põltsamaa Malevkonda kuulub umbes 110 meest. Kaitseliit asub päästeteenistusega ühes majas.

1.8 Kommunikatsioonid, ühistransport ja teed

1.8.1 Ühistransport

Põltsamaa bussijaamast väljub iga päev ligikaudu 20 bussi Tartusse, 14 bussi Tallinna, 11 bussi Viljandisse ja 7 bussi Jõgevale.

1.8.2 Teed

Valda läbivatest teedest suurimad on Tallinn - Tartu ja Viljandi - Mustvee tee. Olemasoleva teedevõrgu tihedus on umbes 13 km/ ha, mida võib pidada piisavaks. Rahuldavas olukorras on valda ja linna läbivad magistraalteed, kehvemas olukorras on väiksemad külade vahelised teed. Valla teedevõrgu kogupikkus on ca 150 km. Vallas on üks riiklik maantee (2), kolm tugimaanteed (37, 38, 51) ja 20 kohalikku teed. Riigi poolt on planeerimisel Tallinn-Tartu kiirtee ehitus. Vallale kuuluvaid teid on 172,9 km (nende eest kannab hoolt Jõgeva Teedevalitsus).

Jõgeva Teedevalitsuse poolt hooldatavad Põltsamaa valla teed :

2	Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa	25.6 km	
37	Jõgeva-Põltsamaa	13.7 km	
38	Põltsamaa-Võhma	11.6 km	
		1.7 km	
51	Viljandi-Põltsamaa	7.2 km	
103	Esku-Piistvere-Nõmavere	7.0 km	
161	Vao-Kalana-Sulustvere	1.7 km	
162	Aidu-Kalana-Põltsamaa	5.0 km	
163	Adavere-Rutikvere	6.0 km	
166	Mõhküla-Eistvere	8.4 km	
170	Põltsamaa-Pajusi-Luige	4.0 km	
171	Sulustvere-Lustivere		2.7 km
172	Põltsamaa-Lustivere-Pudivere	5.9 km	
		3.7 km	
173	Kaliküla-Lustivere	2.6 km	
174	Annikvere-Põltsamaa	4.9 km	
175	Pikknurme-Põltsamaa	13.6 km	
		6.3 km	
176	Annikvere-Umbusi	8.5 km	
177	Neanurme-Umbusi	6.9 km	

181	Esku-Võisiku	2.6 km
182	Rõstla-Lebavere	4.6 km
183	Rõstla-Vitsjärve	2.3 km
184	Vitsjärve-Räsna	4.3 km
185	Viruvere-Kureküla	3.9 km
186	Adavere-Puiatu	3.0 km
191	Neanurme-Tõrenurme-Pudivere	5.2 km
		kokku: 172.9 km

Autosillad üle Põltsamaa jõe valla territooriumil on Tallinn-Tartu maanteesild Mällikveres, Kamari sild ja Adavere-Pajusi sild. Sillad üle Umbusi jõe valla territooriumil on Umbusi sild, Kaliküla sild Tallinn-Tartu maanteel, Lustiveres 2 silda ja Sulustvere sild.

Bensiinijaamad on Võhmanõmmel (Alexela) ja Adaveres, viimases on ka autoteenindus (AS Valentino).

Ainus valla tänavanimedega asula on Adavere alevik, kus on järgmised tänavad - Metsa (vajab asfalteerimist), Kuuse (vajab asfalteerimist), Kesk, Nurme, Kase, Paju, Pargi, Pärna, Tallinna mnt., Aia, Põllu, Välja, Ööbiku.

1.8.3 Telefoniside

Valla abonente teenindab Eesti Telefoni Jõgeva esindus. Telefoniliinide levi on rahuldav, va Kaavere külas. Käimas on üleminek digitaalsidele, uued liinid ja digitaaljaam on rajamisel Adaveresse. Kaugemate punktide elanikel võimaldatakse kasutada püsimoobiiltelefoni. Eesti Telefoni pikaajaliste prognooside kohaselt peaks aastaks 2001 telefonijärjekord olema likvideeritud.

Mobiilsidena on kaetud peaaegu kogu piirkond.

1.8.4 Elektrivõrk

Põltsamaa valla elektritarbijaid teenindab Jõgeva Elektrivõrgu Põltsamaa Jaoskond.

Põltsamaa vallas ei ole ühtegi 110/35 kV, 35/10(15) kV alajaama. Adavere tarbimise suurenedes on vajalik rajada 110/35 kv või 35/15 kV alajaam. Kamari alevikku vajalik 15/0,4 kV alajaama ehitus. Vajalik on kõrgepingeliinide rekonstrueerimine.

15/0,4 kV alajaamu on 58

10/0,4 kV alajaamu on 77

Elektrienergia tootmise, vahendamise ja elektrivõrkude hooldusega tegelevad Kamari Elekter AS, Kamari Hüdro AS ja Adavere Elekter OÜ.

1.9 Ehitus- ja kommunaalmajandus

1.9.1 Elamumajandus, ehitus

Vallas on hinnanguliselt 3600 hoonet (1300 elamut, 2000 elamute majapidamis-abihoonet ja 300 mitteeluhoonet), nendest 1825 on registreeritud hooneregistris. Korterelamuid on 50. Ühe elaniku kohta on elamispinna vallas ca 40 m², st üldiselt rahuldab elamispinna hulk, aga mitte kvaliteet. Arvestades jõukuse kasvuga võib lähiajal tekkida teatud hulk inimesi, kes soovivad oma elutingimusi parandada. Suurima atraktiivsusega piirkonnaks eramutele on kindlasti jõeäärsed alad.

Korterelamuid haldab Eskus OÜ Esko Soojus, Adaveres OÜ Avesoo, Kamari Sakala Tõulinnukasvatuse Ühistu ja Võisikul Võisiku PÜ. Korterühistud on moodustatud Adaveres, Kamari ja Lustiveres.

1.9.1 Katlamajad

Tsentraalkatlamajad töötavad Adaveres, Eskus, Väike-Kamari ja Võisikul, kasutades nii tahke- kui vedelkütust. Lustivere katlamaja on kasutuseta, kuna elamud viidi üle oma küttele (igas majas on oma katel). Väike-Kamari kasutab KPTK katlamaja kohalikku kütust. Adavere katlamaja ehitati 1995.a ümber hakkpuidu küttele, suuremad soojakaod on seotud elamute halva soojapidavusega, soojatrassid on heas korras. Esku katlamaja koetakse põlevkivi ja kivisõega. Võisiku hooldekodu katlamaja töötab kohaliku kütusega (turvas, saepuru).

Probleemideks on katlamajade trasside suured soojakaod, kuni 50% ja olemasolevatel katelde madal kasutegur (max 80%)

1.9.2 Veevärk, kanalisatsioon ja puhastusseadmed

Põltsamaa valla veekasutus 1995 aastal oli 311 000 m³.

Regiooni veevarud olid tugevalt reostunud kolhoosiaja lõpuks, viimasel ajal on olukord mõnevõrra paranenud kuna ei kasutata enam nii palju väetisi. Väga suur osa kaeve on halva veega (60% 1991), asendamist vajavad ka mitmed ühisveevõrgu kaevud.

Madalaim puurkaev on 60 m (Adaveres), sügavaim puurkaev 160m (Lustiveres).

Adavere alevikus on 2 puurkaevu sügavustega 60 m, niitrite ja nitraate on joogivees 5 korda üle normi. Vajalik on ehitada uus puurkaev. Nõuetekohase joogiveega puurkaev on Puiatus ja Adavere tuuliku juures (sügavus 120 m). Veetrassid on põhiliselt halva ehituskvaliteedi tõttu raskes seisus, aastas on keskmiselt 8 veekatkestust.

Esku asulas on üks puurkaev, mille vesi on normis. Veetrasside olukord on rahuldav.

Kamari alevikus on üks puurkaev koos 150 m³ reservuaariga, trassid lekivad roostetamise tõttu.

Lustivere asulas on üks puurkaev, mis on KÜ LOSSI bilansis. Veetrassid on samuti KÜ LOSSI bilansis

Valla kõikidel suurematel asulatel (Adavere, Lustivere, Esku, Kamari) on olemas kanalisatsioon ning puhastusseadmed. Reoveepuhastide loetelu vt lisa 3.

1.9.3 Prügimajandus

Valla prügimägi asub Tallinn-Tartu maanteelt Umbusisse suunduva tee ääres, Põltsamaa linnast 13 km kaugusel, prügilat on kasutatud ca 20 aastat, asukoht on sobiv. Prügila teenindab Põltsamaa linna, Põltsamaa valda ja Puurmani valda. Vajalik on prügila rekonstrueerimine. Koostamisel on Põltsamaa piirkonna jäätmekäitluskava, mis puudutab jäätmete tekke vältimist ja vähendamist, taaskasutamist, jäätmete töötlemist, nende ladustamist ja matmist. Asulatesse on vajalik rajada ohtlike jäätmete kogumise kohad ning korraldada prügi eelnev sorteerimine juba prügi tekitajate poolt.

Probleemiks on kontrollimatu prügi mahapanek.

1.10 Ettevõtlus

1.10.1 Põllumajandus

Talude üldarv on hetkel 80 ringis, peamiseks tegevusalaks on piimakarjakasvatuse ja värske piima tootmine, vähesemal määral taime- ja teraviljakasvatuse ning munatootmine, arenev valdkond on kartulikasvatuse. Suurettevõtetest tegelevad põllumajanduse valdkonnas endistest ühismajanditest väljakasvanud ettevõtted Sakala Tõulinnukasvatuse Ühistu, Adavere Agro AS, Lustivere Põllumajandusühistu, Õne Piimakarjatalu jt. Arvatavasti põllumaade pindala väheneb, osaliselt istutatakse kasutamata alad täis metsa.

Piimakarjafarmid asuvad Adavere alevikus, Puiatu külas, Mõhküla külas, Mällikvere külas (600 kohaline), Võhmanõmme külas, Kamari alevikus (100 kohaline), Kuningamäe külas (140 kohaline), Esku külas, Neanurme külas (500 lehma), Tõrenurme külas (110 lehma), Sulustvere külas "Laari" (105 lehma).

Noorkarjafarmid asuvad Annikvere külas (2), Kaliküla külas, Kaavere külas, Neanurme külas, Adavere alevikus, Mällikvere külas, Esku külas.

Sigalad asuvad Lustivere külas (2500 nuumikut), Kalme külas "Läti" sigala, Rõstla külas, Vitsjärve külas, Pauastvere külas (AS Nõmme), Annikvere külas (Annikvere õppetalu).

Tõulinnukasvatuse on Kamari alevikus (14-st lindlast töötab 3)

Vallas peaaegu puuduvad põllumajandussaaduste ümbertöötlemisega tegelevad firmad, mainida võib Adavere Lihatööstuse AS-i. Küll aga on neid Põltsamaa linnas - Põltsamaa Felix AS, Põltsamaa Piimaühistu. Nõudlust oleks rüpsi ja teravilja ümbertöötajate järgi.

1.10.2 Kalandus

Kalakasvatusega tegeldakse vallas vähe, põhiliselt kodulähedastes tiikides oma tarbeks kala kasvatamisega. Kalakasvatuse valdkond, mida oleks valla piires initsiatiivi leides täiesti võimalik arendada kuna looduslikud võimalused (Põltsamaa jõgi, Kamari järv) on olemas.

1.10.3 Metsamajandus

Metsa on vallas suhteliselt vähe, kokku ca 5780 ha, põllumajanduse prognooside kohaselt arv hakkab metsa osakaal järjest suurenema. Vallas olevaid metsi haldab Põltsamaa metskond, mis moodustati 1997.a Adavere, Aidu ja Pajusi metskondade ühinemise tulemusena. Igal aastal toodetakse metskonnas 30 000 tihumeetrit puitu, palke ja paberipuud, vähesel määral ka küttepuid. Saeveskid töötavad Imaveres ja Pisisaares. Kui metskonnas asendatakse raiutud mets samas mahus, siis talumetsades tavaliselt raielankidele uusi metsakultuure ei külvata ega istutata, mille tulemusena endine metsamaa võsastub. Palju esineb röövraiet.

1.10.4 Tööstus, ehitus

Vallas on vähe põllumajandussaaduste ümbertöötlemisega tegelevaid firmasid, neist suurim on Adavere Lihatööstuse AS-i (98 töötajat). Põltsamaa Graniit AS kaevandab killustiku tootmise eesmärgil lubjakivi Rõstla karjääris (27). Eskus töötab õmblusettevõtte HS Trade AS, mis toodab tööriivaid. Ehitusega tegelevaid ettevõtteid on ca 5. Edukaim on AS Valentino Adaveres. Viimasel ajal on kasvanud puidutöötlemisega tegelevate firmade arv.

1.10.5 Teenindus, turism

Teenindussektori osakaal ettevõtete üldarvust on väga väike (23%), töötajate koguarvust on siin rakendunud ainult 7%, madala käibe tõttu pole hõreastustuspiirkondades juuksureid, saunu jms, mõningat kasumit suudavad saavutada toitlustusettevõtted. Olemasolevad teenindusega tegelevad firmad on reeglina väikese töötajate arvuga. Tegevusaladeks jae- ja hulгимүүк, toitlustamine, seadmete hooldus jmt. 1 firma pakub reklaamiteenust ja 1 ärikonsultatsioone.

Turismiga tegelevaid firmasid vallas pole. Tingitud on see ilmselt vaatamisväärsuste ja kaunite puhkekohtade suhtelisest vähesusest. Reaalne arengusuund on taluturism, mille olulisemad suunad oleks kalandus, jahindus ja matkamine. Turismitaluna tegutseb hetkel 1 talu, kus lisaks majutamisele saab rentida autot, jalgrattaid ja korjata marju. Huvi võivad pakkuda ka suured rabad ja asustamata metsalad ning kaunis kultuurmaastik, eriti Adavere ümbruse põllud. Turismi arengut aitaks edasi tihedam koostöö ümberkaudsete valdadega.

1.11 Koostöö

1.12.1 Koostöö naabervaldadega

Pikad koostöötraditsioonid on nelja omavalitsuse - Pajusi vald, Põltsamaa linn ja vald, Puurmani vald - vahel, mis on kinnitatud ka koostöölepinguga. Ühistööd tehakse sotsiaal- ja teenindussfääris ning turvalisuse tagamiseks. Üheskoos on võimalik lahendada selliseid küsimusi nagu tööpuudus, madal ettevõtluse tase, turismi arendamine.

1.12.2 Rahvusvaheline koostöö

Põltsamaa piirkonnal (Põltsamaa linn ja vald, Pajusi ja Puurmani vald) on sõpruslepingud

1. Kokemäe linn, Soome Vabariik
2. Pohjois-Satakunta säätio, Kankanpää linn, Soome Vabariik
3. Solleftea kommun, Rootsi Kuningriik

Koostöövormideks on humanitaarabi sotsiaal-, hariduse-, kultuuri-, vaba aja veetmise jne valdkonnas; muusika ja tantsukollektiivide vastastikune külastus; kontaktid koolide vahel; spordivõistlused; kontaktid ettevõtjate vahel; Kodu- ja Põllutöökooli õpilased käivad praktilisel Soome taludes; igal aastal käib 1-2 noort õppimas Rootsis.

2. ÜLDPLANEERINGU PRINTSIIBID

2.1 Keskkonna pikaajalisest ja säästlikust kasutamisest

Eesti Vabariigi põhiseaduse järgi on igaüks kohustatud säästma elu- ja looduskeskkonda ning hoiduma sellele kahju tekitamast. 12.03.1997 kiideti Riigikogu poolt heaks Eesti keskkonnanõuetega, kus on määratletud looduskasutuse ja keskkonnakaitse arengusuunad ning põhiülesanded aastani 2000 ja 2010.

Meie heaolu üheks aluseks on looduskeskkonna säilimine. Rikutud looduskeskkonna puhul pole võimalik valla elanikkonna kindlustamine elu-, teenindus-, töö- ja puhketingimustega. Neid tingimusi saab täita hea või vähemalt normaalse keskkonnaseisundi juures. Valla arengustrateegia ning sellest lähtuv maakasutus peab olema kooskõlas meid ümbritseva looduskeskkonnaga. Seetõttu tuleb igal konkreetset kohal eelistada just sinna sobivat maakasutuse vormi ja ulatust. Juhul kui on vaja valla territooriumile paigutada maakasutust, millega kaasneb saasteoht (tööstus vmt), siis võib seda teha vaid seal, kus keskkonnale tekitatud kahju on kõiki tegureid arvestades kõige väiksem. Vastavalt "Säästva arengu seadusele" (22.02.1995) võib omandi käsutamise ja ettevõtlusega tegelemise õigust kooskõlas seadustega kitsendada, lähtudes vajadusest kaitsta loodust kui inimkonna ühisvara ja rahvuslikku rikkust.

Kavandatava tegevuse keskkonnamõjude ulatuse selgitamiseks võib nõuda keskkonnamõjutuste hinnangu koostamist detailplaneeringutele, mille alusel võidakse võtta maid kasutusele saasteohuga ettevõtmiste jaoks. Juhul kui sellest nõudest kinni ei peeta, tuleks koostöös Jõgeva Maakonna keskkonnanõuetega/ Eesti Keskkonnaministeeriumiga nõuda selliseid rajatise hõlmavate detailplaneeringute ja projektide keskkonnaekspertiisi.

Üldplaneeringu ja kogu planeeringusüsteemi kaudu saab vältida halbade otsuste vastuvõtmist looduskeskkonna suhtes.

2.2 Põltsamaa valla üldplaneeringu printsiibid

Üldplaneering peab näitama avalik-õiguslike isikute (antud juhul riik, maakond, vald) huvisid seoses valla territooriumiga.

Üldplaneering määrab maa- ning veealade kasutamise sihtotstarbe, sellest tulenevate kitsenduste ning erinevate võõnditega.

Üldplaneering selgitab alad, kuhu on vaja koostada detailplaneeringud ning kus enne ehitustegevuse alustamist tuleks eelnevalt läbi viia keskkonnamõjutuste analüüsid.

Vastuvõetud üldplaneeringust lähtub kogu edasine maakasutus ja ehitustegevus vallas.

3. ARENGUEELDUSED

Käesolevas peatükis välja toodud arengueeldused on välja selgitatud avalike planeeringupäevade käigus. Nende kokkuvõttest on vald lähtunud käesoleva üldplaneeringu koostamisel.

3.1 SWOT - analüüs

28. augustil 1997.a toimunud planeeringupäeva kokkuvõte.

3.1.1 Põltsamaa vald

Tugevused <ol style="list-style-type: none"> 1. Säilinud põllumajandus 2. Maavarad 3. Hea teedevõrk 4. Hea asend Eesti suhtes 5. Kõrge mullaviljakus 6. Väljaõpetatud kaader/ spetsialistid 7. Piisavalt metsikut loodust 	Nõrkused <ol style="list-style-type: none"> 1. Välja arendamata jäätmetöötlus 2. Vananenud puhastusseadmed 3. Vanad side- ja elektrivõrk 4. Töötute kõrge protsent 5. Vähene ettevõtlus 6. Puudub sihipärane maakorraldus/ lõpetamata maa-reform 7. Puuduvad turistlikud vaatamisväärtused ja majutustingimused
Võimalused <ol style="list-style-type: none"> 1. Turismitalude rajamine 2. Palju vaba tootmispinda 3. Arendada kalakasvatust 	Ohud <ol style="list-style-type: none"> 1. Suured erinevused valla eri piirkondade vahel 2. Sündide vähenemine 3. Maaelanike kiire vananemine 4. Ajude äravool 5. Vähene huvi noortel põllumajanduse vastu 6. Metsaressursi ebasihipärane kasutamine

3.1.2 Põltsamaa piirkond

Tugevused

1. Asukoht Kesk-Eestis	23
2. Säilinud põllumajandus	17
3. Looduslikud eeldused (jõgi, pargid)	15
4. Väikeettevõtlus	13
5. Hea teedevõrk / infrastruktuur	13
6. Väljakujunenud kultuuri- ja puhkekeskus (lossihoov)	7
7. Ajaloolised traditsioonid	5
8. Tööstus	3
9. Oma ajaleht	3
10. Väikeettevõtlus	3
11. Maavarad	2
12. Kõrge mullaviljakus	2
13. Kultuurielu	2
14. Vaba maa olemasolu	2
15. Metsik loodus	1
16. Haridus	
17. Väljaõpetatud kaader, spetsialistid	

Nõrkused

1. Negatiivne iive / madal sündivus	20
2. Ajude äravool	18
3. Vähene ettevõtlus	13
4. Vananenud puhastusseadmed	7
5. Puudub sihipärane maakorraldus / lõpetamata maareform	8
6. Puudub hotell	6
7. Töötute kõrge protsent	4
8. Väljatöötamata jäätmemajandus	3
9. Puuduvad turistlikud vaatamisväärsused ja majutustingimused	2
10. Side (Pajusi vald)	2
11. Tööpuudus	2
12. Teede ja tänavate olukord	2
13. Elektrimajandus	1
14. Madalad palgad	1

15. Vanurite sotsiaalprobleemid	1
16. Bussiühendus maale	1
17. Kruusakarjäärde vähesus	
18. Vananenud side- ja elektrivõrk	
19. Puhas vesi, kanalisatsioon	

Võimalused

1. Väikeettevõtlus	17
2. Põllumajandus	10
3. Turismitalud	9
4. Hotell / ööbimiskohad	9
5. Koolituskeskus	7
6. Palju vabu tootmishooneid	6
7. Soojamajanduse rekonstrueerimine	6
8. Loss	6
9. Tervisekeskus	6
10. Odav tööjõud	2
11. Kiirtee teenindus	2
12. Kalakasvatus	1
13. Turba eksport	
14. Oma raadio	

Ohud

1. Elanikkonna vananemine, madal iive	27
2. Ajude äravool	19
3. Suured erinevused piirkonna siseselt	16
4. Metsaressursi ebashiipärane kasutamine	7
5. Tootmise kõrgperioodil ei vasta puhastid nõuetele	5
6. Vähene huvi noortel põllumajanduse vastu	2
7. Joogivee kvaliteedi langus	

3.2 Ankeetküsitluse kokkuvõte

Kokkuvõte on tehtud 11 saabunud vastuse põhjal ning on esitatud teemade kaupa. Vastanutest kuus inimest töötas, kolm ei omanud töökohta ja kaks olid pensionärid.

3.2.1 Omavalitsuste ühinemine

3 vastanut suhtub eitavalt igasugusesse ühinemisse. Ühe ettepaneku kohaselt tuleks ühinemine/ mitteühinemine otsustada rahvaküsitluse põhjal. 4 vastanut arvavad, et ühinema peaksid Põltsamaa linn ja vald ning Pajusi vald. Ühinemispõhjustena on toodud - eelarve parem kasutamine, efektiivsemad finantseeringud, rohkem vallasiseseid bussiliine. Tehakse ka ettepanek osa Pajusi vallast liita Põltsamaa vallaga ning osa Jõgeva vallaga. 2 vastanut pooldab linna ja valla ühendamist. Üks vastanutest väljendab ka eitavat suhtumist ühinemisse Viljandi maakonnaga.

3.2.2 Ettevõtlus ja teenindus

Soovitati toetada ja aidata jalule põllumajandusühistuid. Rajada talusid, mis spetsialiseeruks kindlale tootele või tootegrupile. Arvati ka, et ettevõtted oleks ammu olemas, kui kellelgi oleks ettevõtmist ja jõukust neid luua. Tuntakse muret ka praeguse tööjõupoliitika pärast, mis soosib ainult noori. Uusi töökohti saaks taastades vanu ning arendades talusid.

Enamikule on kättesaadavad esmatarbekaupad, muu vajalik saadakse Põltsamaalt või lähimast suuremast külast. Ainult üks vastanu arvab, et teenindavad ettevõtted (kool, lasteaed, kultuurimaja, raamatukogu, kauplus) pole talle kättesaadavad. Vastanud pole rahul mõningate teenindusasutuste, näiteks soojaandjate, monopoolse seisundiga. Põltsamaale soovitakse uut haiglat ja ujulat, kingseppa ja kellaseppa. Piirajale oleks vaja kauplust. Ettepanek on rajada turismitalusid ning kämping-motell Tartu mnt äärde.

3.2.3 Elamuehitus

3 vastanut elab talutüüpi majas, kõik neist on oma elukohaga rahul. 5 vastanut elab eramus või rida-majas, neist 2 sooviksid elada talus. 3 elavad kortermajas, neist 1 elaks meelsamini eramus ja 1 talutüüpi majas.

Uusi elamuid soovitatakse rajada Põltsamaa linnas vana Tartu mnt äärde paremale poole. Vallas olemasolevate elamupiirkondade lähedusse, unustamata kaugemaid külasid (Umbusi). Adavere ja Põltsamaa vahelisele alale Tallinn-Tartu mnt äärde (Võhmanõmme ja Mõhkküla vahele) ning Kodu- ja Põllutöökooli juurde riigi maa-alale.

3.2.4 Keskkond

Keskkonnaohtlike objektidena nimetatakse Röstla karjääri (vee ärापumpamisega langeb põhjavee tase, maa nihkub vibratsiooniga), Alexela ja teisi bensiniijaamu, OÜ Nõmme ja Võhmanõmme sigala-kompleksi, isetegevusliku prügimäe Piiraja kruusaaugus, keskkonnaohtlikuks peetakse ka nõuete-kohase prügimäe puudumist. Likvideerida soovitatakse lõpnud loomade matmispaik, ülejäänud nimetatud objektidest korrastada ning keskkonnaohtliku tegevust piirata ja kontrollida.

Joogivett ei pea kvaliteetseks 4 vastanut, põhjuseks roostene ja lubjane vesi.

Täiendavalt kaitse alla võtmist vajavaid objekte ei teata olevat.

3.2.5 Teed ja kommunikatsioonid

Rahul ei olda Põltsamaa-Vitsjärve, Rähmu-Pauastvere, Põltsamaa-Kalana, külavahe- ja asulasiseste teedega. Jalakäiku- ja jalgrattateed vajatakse Kaarlimõisast ja Puhu ristist Põltsamaale. Kaavere mõisast kuni Juudikünga metsavahini oleks vaja kiiruspiirangu märki.

Ühistranspordiga on rahul ainult kaks vastanut. Tõstatati järgmised probleemid - buss võiks liikuda ka pühapäeval (Kamari-Põltsamaa); Kamarist võiks buss sõita otse Põltsamaale, mitte läbi Umbusi; Lustivere koolist saavad lapsed koju alles pool neli õhtul; Põltsamaa ja Puhu risti vaheline ühendus peaks olema parem.

Telefoni pole võimalik kasutada ühel vastanul.

Kurdetakse madala pinge ja voolukatkestuste üle (5 vastanut), mis ei võimalda alati kasutada kõiki elektriseadmeid ning on takistuseks tootmise laiendamisel.

3.2.6 Haldusjaotus

Külavanema olemasolu pooldab 8 vastanut. Külavanemat nähakse noore ja energilise inimesena, kes on huvitatud külaelu parandamisest, kes kuulaks ka volikokku ning oleks seega vahendajaks rahva ja võimu vahel. Külavanem puhuks hinge sisse külaliikumise, aitaks ettevõtjatele raha leida. Ta jälgiks et ümbrus ei võsastuks, suunaks noorte tegevust ning ta peaks oskama vastata kõiksugu jooksvatele küsimustele. Arvamuse kohaselt peavad külaelanikud ise kogunema ja külavanema valima.

3.2.7 Täiendavad ettepanekud

Valla elanikeni ei jõua teave vallaeelarve sisu kohta ;

Maainimesi tuleks ka inimeseks pidada - maale oleks vaja luua töökohti, kus oleks võimalik teenida vähemalt ½ keskmisest palgast ;

Kaaveres vajatakse enam telefone (praegu kaks tükki). Kamaris puudub ööpäevane võimalus helistada, kui ei oma telefoni - vajalik kõnekapp (side on lahti 9-13, pühapäeval kinni, Põltsamaale helistamiseks tuleb võtta kaugekõne) ;

Lastele on suvel vaja rohkem töö- ja puhkelaagreid, muidu teevad igavusest pahandust ;

Lastele soovitaks lõbustusparki, lootused on jõe-ranna arengul ;

Soovitatakse teha lossi taastamiseks pidevalt korjandusi ;

Vallavalitsuses ja mujal tuleks igasse abivajajasse suhtuda mõistvalt, et ei tuntaks end tülika külastajana.

3.3 Visioonid Põltsamaa valla erinevatest eluvaldkondadest

Töögruppide töö toimus ajavahemikul 25.09 - 16.10.1997.

3.3.1 Haridus- ja sotsiaalküsimused

Adavere piirkond

Adavere kool on kaadriga varustatud, vanuseline koosseis hea. Probleem laste arvu vähenemine, maja kubatuur suur laste arvu kohta. Maja kasutamine samaaegselt kooliga muudeks ettevõtmisteks ruumide jaotuse ebapraktilisuse tõttu raske, nõuab suuri ümberehitusi. Väikesele koolile ebapraktiliselt suur võimla (ülalpidamine äärmiselt kulukas). Probleemid kooli hoonetega. Kogu kompleks vajab kapitaalremonti lähema 5-10 aasta jooksul. Suurematest töödest tuleb vanal majal aknad, põrandad vahetada, WC ümber ehitada. Uuel majal katuse kapitaalremont, akende ja põrandate vahetus, WC-de kapitaalremont, välisfassaadi soojustamine ja katmine uue kattega. Kool vajab uut väikebussi (9-12 kohta).

Adavere lasteaial on samuti probleemid laste arvu vähenemisega sündivuse languse tõttu. Maja osaliselt kasutamata, üks osa on juba ümber ehitatud arstipunktiks. Maja vajab lähema 5-7 aasta jooksul üldist kapitaalremonti. Kõige kiiremas korras on vaja teha keskküttesüsteemi kapitaalne ümberehitus.

Sport toimub kooli võimla baasil (valla suurim võimla). Täiskasvanute poolt väga elavalt kasutatav. Spordijuht olemas. Töö peaks samas mahus jätkuma.

Kultuurialane tegevus on Adaveres soikunud. Palgeline kultuuritöötaja praegu puudub, täiskasvanutele toimub ainult naiste rahvatants. Mida teha kultuurimajaga! Kultuurimaja on siiski vaja, leida uus kultuurijuht.

Tervishoiu olukord on normaalne. Perearst võtab vastu 3 päeva nädalas. Õde kohal iga päev, samuti saab teha protseduure. Hambaarst 1 kord nädalas. Ruumid head.

Raamatukogu töö on väga hea, ruumid suhteliselt head, vajavad lähiaastatel sanitaarremonti.

Lustivere piirkond

Koolis püsiv kaader, praegu hea vanuseline koosseis, 10-20 aasta perspektiivis hakkab vananema. Maja uus (2 aastat kasutusel), vaid poiste tööõpetuse klassid vanas majas vajavad remonti. Kooli juures sellest aastast avatud lasteaed, vajalik mänguväljaku väljaehitamine.

Kultuurimaja töö käib, personal on tasemel. Maja hoolduskulud suured, kuid arvestades kohalikke vajadusi peab kultuurimaja siiski enam-vähem senisel kujul säilitama (koolil puudub oma peosaal).

Sporditegemine kooli baasil. Täiskasvanute spordiringide juhendajatele oleks vaja 2-4 ringijuhhi palka.

Tervishoid hooldekodu baasil, toimub velskri vastuvõtt. Vajalik perearsti vastuvõtt paaril päeval nädalas kohapeal. Vajalik on organiseerida hambaravikabinet ja perearst ühel päeval nädalas kohal käima. Vanuritele oleks vaja ruumi(e), mis oleks 1-2 päeva nädalas avatud ja kus saaks koos käia.

Raamatukogu töötab normaalselt, tulevikus töövormid võiksid mitmekesistuda, et omandaks külarahva elus tähtsama koha.

Esku piirkond

Koolis heal tasemel kaader olemas, sellest õppeaastast on koolis avatud 5.klass. Maja olukord hea, 5 aastat vana. Kui järgmisel aastal avada 6.klass, vajab koolimaja osalist ümberehitust (umbes 1,03 milj krooni). Lasteaia osa samuti heal tasemel, kuid praegu ja 4-5 järgmisel aastal seoses suure laste arvuga piirkonnas on järjekorrad lasteaiakohtadele.

Sport toimub kooli võimla-aula baasil.

Kultuuritöö külas toimub samuti kooli baasil, ringijuhid saavad vallast tasu. Raamatukogul on ruumi-probleemid.

Lillevere piirkond

Kõik toimingud Põltsamaal.

Umbusi piirkond

Kool laste arvu vähesuse tõttu sellest aastast suletud. Piirkonna edasine areng vajab põhjalikku analüüsi.

Kamari piirkond

Algkooli hoone vajab kapitaalremonti. Kaadriosas tuleb lähiaastate jooksul ette muutusi. Kohapealne soov on, et lasteaed ja kool jääksid tulevikus eraldi. Muud elutähtsad teenused ja toimingud Põltsamaal.

Põltsamaa Kodu- ja Põllutöökool on tugev välja kujunenud kompleks oma tasemel baaside ja õppekabinettidega. Raamatukogu, spordisaali kasutavad ka ümberkaudsed elanikud. Kooli baasil korraldatakse mitmeid seminare ja kursusi täiskasvanutele ning töötutele.

Üldpõhimõtted ja probleemid

1. Haridusasutuste ja lasteaedade võrk senisel kujul säilitada.
2. Senisest rohkem kutsesuunitlustööd noorte hulgas, senisest tihedam koostöö ettevõtjate, põhikoolide ja Põltsamaa Kodu- ja Põllutöökooli vahel.
3. Valda tuleb rajada turvakodu-lastekodu (Lustivere hooldekodu baasil või Adavere lasteaia baasil).
4. Valda on vaja sotsiaalkortereid.
5. Kvalifitseeritud tööjõu vähesus vallas.
6. Lustiveres, Kamaris ja Umbusis töökohtade puudus.
7. Alevike ja suuremate külade teede remont ja asfalteerimine ning ümbruse heakorrastamine, inimeste huvi tõstmine oma kodukohtade heakorrastamisel.
8. libe probleemid, sündivuse vähenemine. Vallapoolne toetus lapse sünni puhul ja esimestel eluaastatel ümber töötada, et suurendada sündivust.
9. Vanemate koolitus, kursused üldarendavatel teemadel erinevates valla keskustes. Senisest paindlikum ümber- ja täiendõppe võimaluste loomine.
10. Sotsiaalhoolekande süsteem välja arendada avahoolduse süsteemina, saab kasutada Lustivere hooldekodu baasil teenindamist.

3.3.2 Majandus- ja turismisfäär

Töörühm töötas koosseisus

Põllumajandus

Seoses maade tagastamisega on tekkinud palju nõ "sööti jäetud" põllumaid, mida omanikud kas majanduslikel või muudel põhjustel harida ei soovi. Arvestades põllumajanduse stabiliseerumist suuremates sellel alal tegutsevates ettevõtetes, võib loota nende halduses oleva haritava maa kvaliteedi säilimist ja paranemist.

Vajalik oleks kasutamata maade juures rakendada maksimaalset maksustamist.

Nõudlust on paari põllumajandussaaduste ümbertöötlemise ettevõtte järgi. Näiteks rüpsi ja teravilja ümbertöötlemine valla piires piiraks tunduvalt transpordikulutusi, samas saaks kasutada ka tootmise jääkaineid edukalt sama piirkonna põllumajanduses väetisena.

Arvatavasti põllumaade pindala valla piires mõningal määral väheneb, osaliselt istutatakse mitte kasutuses olevad põllumaad täis metsa.

Põllumajandussaadusi suudetaks toota enam, kui oleks saaduste turustamine ja hind kindel. Selles osas on tööpõld väga ulatuslik, kaubandussidemete loomise ja arendamise osas võiksid ettevõtted palgata ühiste jõududega tööle eraldi inimese, kes kontaktide loomisel ja turu-uuringutel, eellepingute sõlmimisel jms abiks oleks. Vastava tööjõu palkamine ettevõtete endi poolt kindlustaks ka loodud teenuse kasutamise.

Metsamajandus

Kogu valla territooriumist hõlmab ligi 40% mets. Okaspuu- ja segametsa pindala valla piires, arvestades põllumajanduse prognoose, suureneb. Vastavalt sellele tuleb tulevikus tõhustada igakülgne kontroll metsamaterjalide kasutuse üle ja viia miinimumini kõikvõimalik röövraie. Metsa raie ja taastamine peaks tulevikus toimuma vähemalt tasakaalus, samuti praktilises vastavuses looduskaitsega.

Maavarad

Nagu ülalpool märgitud, vajatakse maavarade täpsemate kasutusvõimaluste kohta põhjalikku geoloogilist analüüsi. Selle puudumise tõttu on täpsem siht võrdlemisi ebamäärane. Olukorra tundmaõppimine ja tootmisest huvitatute väljaselgitamine on maavarade kasutuse suhtes esmased ülesanded.

Ettevõtlus

Ettevõtluse areng on ülioluline juba elanikkonna (külade) säilitamise seisukohast. Siiski võib prognoosida, et väheasustatud piirkondades mõned külad ajapikku hääbuvad. Vajalik on luua uusi töökohti väljaspool põllumajandust, samuti tõsta investeerijate huvi piirkonna vastu. Puudus on piirkonna ettevõtjate koostööst pikemaajaliste strateegiate elluviimisel. Vajalik oleks luua piirkonnas nende valdkondadega tegelev nõ. esindus või lihtsalt palgaline tööjõud, kes ettevõtete huvide eest seisaks ja samal ajal ka uusi arenguvõimalusi otsiks. Vallas on siiani tõsisemalt kasutamata kalamajanduse arendamine, kuigi looduslikud võimalused (Kamari järv, Põltsamaa jõgi) on olemas.

Valla üldplaneeringu käigus tuleks selgitada välja ja eraldada investeerijaid potentsiaalselt huvitavad piirkonnad (Tallinn-Tartu maantee lähikond, suuremate teede ristumiskohad, muud soodsad paigad) ja need osaliselt tagastamisele mittekuuluvaks muuta. Selline eeltöö muudaks investeeringute liikumise valla territooriumile tõenäolisemaks.

Turism

Turismi arengusuunaks on taluturism, kuna vallas puuduvad suuremad vaatamisväärsused. Oluliseimateks suundadeks siin jääksid ilmselt kalandus, jahindus ja matkamine. Siin oleks vaja saavutada hea kontakt turismiga tegelevate suurettevõtetega, kindlustamaks koht mõnedes turismikettides ja tagades sellega ka ühtlasem klientuur.

3.3.3 Kommunaalmajandus, ehitus- ja maaküsimused

Töörühm töötas koosseisus Ville Tamm, Ain Valu, Valdek Teas, Lembit Kasemets, Lembit Epro, Meelis Kaljuste, Rando Omler, Aarne Lepperk, Toivo Vihalem.

Maa

Põltsamaa valla pindala on 41 687,2 ha (416,872 km²). Põltsamaa valla omavalitsuslik staatus on kehtestatud Eesti Vabariigi Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 12.12.1991. Haldusterritooriumi piir on kooskõlastatud vallavalitsuse poolt 28.05.1992 ja Jõgeva Maakonna Valitsuses 28.05.1992.

Katastrisse on kantud 560 katastriüksust kogupindalaga 8985,3 ha (89,853 km²), sellest: haritav maa 2877ha, looduslik rohumaa 426 ha, metsamaa 2825 ha, õuema 36 ha, hoonete alune maa 20ha, muu maa 2821ha (sh vee all 123 ha).

Maa erastamist ja tagastamist takistavad asjaolud :

- vastuolud seaduste ja kordade vahel ;
- osade omanike vähene huvi maa omandamiseks ;
- tihti on hoonete omanik ja maa õigustatud subjekt erinevad ;
- omanikel on vähene huvi omandi tähistamise vastu ;
- metsamaa omanikud ei pea kinni raiemahust ja raieviisist ;
- käib massiline metsamaade kokkuost kinnisvarabüroode ja puidufirmade poolt ;
- riigimetsamaa enampakkumisest saadav raha läheb 100% riigile, KOV-le ei eraldata sellest midagi.

Adaveres teostab mitmepereelamute maamõõdutöid AS E.O. Map. Eskus, Lustiveres ja Kamaris ei ole veel alustatud maamõõdutöid mitmepereelamute juures.

Võttes aluseks maakorraldusseaduse § 32 kinnitas Põltsamaa Vallavolikogu oma istungil 26.08.1997 maakorralduspiirkonnaks Adavere aleviku koos Kalme küla., Pilu küla, Puduküla küla, Puiatu küla ja Räsna küla.

Kommunaalmajandus, ehitus, hooned

Vallas on hinnanguliselt 3600 hoonet (1300 elamut, 2000 elamute majapidamis-abihoonet ja 300 mitteeluhoonet), nendest 1825 on registreeritud hooneregistris. Kortereelamuid on 50.

Piimakarjafarmid asuvad Adavere alevikus, Puiatu külas, Mõhküla külas, Mällikvere külas (600 kohaline), Võhmanõmme külas, Kamari alevikus (100 kohaline), Kuningamäe külas (140 kohaline), Esku külas, 2 Umbusi külas, Neanurme külas (500 lehma), Tõrenurme külas (110 lehma), Sulustvere külas "Laari" (105 lehma).

Noorkarjafarmid asuvad Annikvere külas (2), Kaliküla külas, Kaavere (Oe) külas, Neanurme külas, Adavere alevikus, Mällikvere külas, Esku külas.

Sigalad asuvad Lustivere külas (2500 nuumikut), Kalme külas "Läti" sigala, Röstla külas, Vitsjärve külas, Pauastvere külas (AS Nõmme), Annikvere külas (Annikvere õppetalu).

Tõulinnukasvatus on Kamari alevikus (14-st lindlast töötab 3)

Lisaks farmidele on suurimaks keskkonda saastavaks objektiks AS Adavere Lihatööstus.

Hoonete jagunemine külade lõikes :

asukoha nimi	hooned (tk)	elamud (tk)	eluruumide pind (m ²)
1. Adavere alevik	173	92	22656
2. Alastvere küla	51	22	2172
3. Annikvere küla	121	42	4095
4. Esku küla	150	57	14164
5. Kaavere küla	78	30	3070
6. Kablaküla	98	24	2333
7. Kaliküla	98	32	3153
8. Kalme küla	120	42	4071
9. Kamari alevik	144	62	10626
10. Kuningamäe küla	88	30	2481
11. Lebavere küla	80	21	1986
12. Lustivere küla	226	83	13514
13. Mõhküla küla	128	48	4835
14. Mällikvere küla	195	63	5737
15. Neanurme küla	104	45	6629
16. Nõmavere küla	152	50	3926
17. Pauastvere küla	142	52	6857
18. Pilu küla	71	26	2598
19. Püdivere küla	83	26	2863
20. Puduküla küla	59	21	1889
21. Puiatu küla	63	33	3452
22. Röstla küla	100	35	3404
23. Räsna küla	44	12	1481
24. Sulustvere küla	115	35	3797
25. Tõrenurme küla	80	26	2440
26. Umbusi küla	195	65	6853
27. Vitsjärve küla	77	26	3333
28. Võhmanõmme küla	197	70	5954
29. Võisiku küla	124	38	3354
30. Väike- Kamari küla	211	70	9763
	3573	1278	163 486

1992-1997 väljastatud ehitusload :

jrk	ehitise liigid	1992	1993	1994	1995	1996	1997 9kuud
1	eluhooned	-	10	1	2	6	12
2	majutuse-ja puhkeaja ehit.	-	-	-	-	-	-
3	toitlustusehitised	-	-	-	-	-	1
4	kaubandusehitised	-	-	-	-	-	-
5	teenindusehitised	-	-	-	-	-	-
6	tervishoiuehitised	-	-	-	-	-	-
7	hooldusasutusuehitised	-	1	-	-	-	-
8	haridusehitised	-	-	-	1	-	-
9	kulduuriehtised	-	-	-	-	-	-
10	spordi-ja tervistusehitised	-	-	-	-	-	-
11	kultuurehitised	-	-	-	-	-	-
12	kontorihooned	-	-	-	1	-	-
13	hoidlad ja laod	-	-	-	-	2	-
14	energia, vee, kanal. teenind. ehitised	-	-	-	1	-	-
15	tööstusehitised	-	1	-	2	1	1
16	põllu-, metsa-, jahi-, kala maj. ehitised	-	1	3	4	5	-
17	transpordiehtised	-	-	1	2	-	1
18	sideehtised	-	-	-	-	-	1

19	teed, tänavad, liikleehitised	-	-	-	-	-	-
20	haljastus, heakord	-	-	-	-	-	-
21	eriotstarbelised ehitised	-	-	-	-	-	-
22	elamute kõrvalhoone	-	8	-	2	7	9
23	muud ehitised	-	-	-	-	-	-
	kokku	-	20	6	15	21	25

Spordirajatised

Jalgpalliväljakud on Lustiveres, Väike-Kamaris (Kodu-ja Põllutöökool), Eskus (vajab kap. remonti), Adaveres.

Liuväljad on Adaveres, Lustiveres, Eskus, Väike-Kamaris (Kodu-ja Põllutöökool).

Spordisaalid on Adaveres, Lustiveres, Väike-Kamaris, Eskus

Suusarajad on Kalme külas, Kuningamäe külas.

Veevarustus ja kanalisatsioon

Põltsamaa valla veekasutus 1995 aastal oli 311 000 m³.

Adavere alevikus on 2 puurkaevu sügavustega 60 m, nitriteid ja nitraate on joogivees 5 korda üle normi. Vajalik on ehitada uus puurkaev. Nõuetekohase joogiveega puurkaev on Puiatus ja Adavere tuuliku juures (sügavus 120 m). Veetrassid on põhiliselt halva ehituskvaliteedi tõttu raskes seisus, aastas keskmiselt 8 veekatkestust.

Esku asulas on üks puurkaev, mille vesi on normis. Veetrasside olukord on rahuldav.

Kamari alevikus on üks puurkaev koos 150 m³ reservuaariga, trassid lekivad roostetamise tõttu.

Lustivere asulas on üks puurkaev, mis on KÜ LOSSI bilansis. Veetrassid on samuti KÜ LOSSI bilansis

Heitvee puhastid

1. Võisiku BIO-100 (1980, puhastatud 1994)
2. Esku OXYD-90 (1976)
3. Kamari OXYD-45 (1974)
4. Võhmanõmme EKE-B-14/21 (1971)
5. Lustivere OXYD-90 (1988)
6. Neanurme BIO-25 (1977)
7. Adavere OXYD-180 (1988)
8. Puiatu OXYD-180 (1988)
9. Mällikvere Biotiigid (1973)
10. Kuninganäe Biotiigid (1972)
11. Kaarlimõisa BIO-50 (1995)

Soojamajandus. katlamajad

Asula tsentraalkatlamajad on Adaveres, Eskus, Kamaris, Kodu-ja põllutöökoolis ja Võisikul. Adavere katlamaja ehitati 1995 aastal ümber hakkpuidu küttele. Adavere alevikus on suuremad soojakaod seotud elamute halva soojapidavusega, soojatrassid on heas korras.

Kamari alevikus on tsentraalküttega elamud vähese asustusega, üks 16-krt. elamu on tühi. Põhiliselt elatakse ahjuküttega korterites.

Lustiveres on katlamaja suletud, igal elamul on oma katlamaja.

Prügimajandus

Vajalik Umbusi prügila rekonstrueerimine, mis teenindab Põltsamaa linna, Põltsamaa valda ja Puurmani valda. Asulatesse on vajalik rajada ohtlike jäätmete kogumise kohad ning korraldada prügi eelnev sorteerimine juba prügi tekitaja poolt.

Teed ja tehnorajatised

Vallas on üks riiklik maantee (2), kolm tugimaanteed (37, 38, 51), 20 kohalikku teed. Riigi poolt on planeerimisel Tallinn-Tartu kiirtee ehitus. Vajalik on asulate teede ja tänavate korrastamine ning asfalteerimine.

Ainus valla tänavanimedega asula on Adavere alevik, kus on järgmised tänavad - Metsa (vajab asfalteerimist), Kuuse (vajab asfalteerimist), Kesk, Nurme, Kase, Paju, Pargi, Pärna, Tallinna mnt., Aia, Põllu, Välja, Ööbiku.

Sillad üle Põltsamaa jõe valla territooriumil :

Tallinn-Tartu maantee-sild Mällikveres ;
Kamari sild ;
Adavere-Pajusi sild.

Sillad üle Umbusi jõe valla territooriumil :

Umbusi ;
Kalikülas Tallinn-Tartu maanteel ;
Lustivere (2tk.) ;
Sulustvere.

Elekter

Põltsamaa vallas ei ole ühtegi 110/35 kV, 35/10(15) kV alajaama. Adavere tarbimise suurenedes on vajalik rajada 110/35 kv või 35/15 kV alajaam. Kamari alevikku vajalik 15/0,4 kV alajaama ehitus.

15/0,4 kV alajaamu on 58

10/0,4 kV alajaamu on 77

Vajalik on kõrgepingeliinide rekonstrueerimine.

Telefoniside

Valla territooriumil on telefoniliinide levi rahuldav. Puudulik on Kaavere külas. Uued digitalliinid rajab AS Eesti Telefon 1997. aastal Adavere alevikku ja Lustivere külla.

Gaasivarustus

1990. aastal on koostatud Põltsamaa regiooni gasifitseerimisprojekt (PI EKE), mis näeb ette magistraaltrassi ehitamise VIREZI-TALLINN trassist Võhma lähedalt või IRBOSKA-TARTU-RAKVERE trassist Kaarepere lähedalt.

Maaparandussüsteemid

Munitsipaalomandusse antavate maaparandussüsteemide nimistu :

1. Umbusi veehoidla	0.4 ha
2. Paduvere veehoidla	5.6 ha
3. Kamari veehoidla ha
4. Lustivere veehoidla ha (omandus selgitamisel)
5. Meeritsa veehoidla ha (linna valla piiril, omandus selgitamisel)

Riigi omanduses olevad maaparandussüsteemide eesvoolud (reguleeritud lõigu pikkus) :

1. Umbusi jõgi	6.1 km (osal. Pajusi vald)
2. Sulustvere oja	7.0 km (osal. Pajusi vald)
3. Kablaküla peakraav	8.4 km
4. Kivisilla oja	5.5 km
5. Alastvere peakraav	8.7 km (osal. Pajusi vald)
6. Saare peakraav	7.0 km
7. Nõmavere peakraav	9.5 km
8. Võisiku peakraav	10.5 km
9. Paduvere peakraav	4.0 km
10. Annikvere peakraav	12.0 km
11. Räsna oja	14.8 km

Viimane maaparandussüsteemi rekonstrueerimine toimus Põltsamaa vallas 1997 aasta suvel Esku ja Võisiku külas. Tööde teostajaks oli AS Kraver ja Esku Maaparandusühistu. Objekti üldpind oli 881.5 ha, 29.5km puhastati ja süvendati kraave. Põltsamaa valla metsa- ja põllumajanduslik maale on melioratsiooni teostatud peaaegu 100%. Põldude lupjamiseks kasutatakse Põltsamaa vallas pae-karjäärade sõelmeid vähem kasutatakse Kunda tsemenditehase filtreeritud tolmu. Vajalik on olemasolevate maaparandussüsteemide remont ja hooldus.

4. ARENGUKAVA 1998-2013

Käesolevas peatükis on kajastatud prognoose ja valla arenguperspektiive järgneva 10-15 aasta jooksul.

4.1 Asend ja rahvastik

4.1.1 Valla asend

Põltsamaa valla geograafiline asend Kesk-Eestis on hea. Valda katab tihe teedevõrk, läbivatest teedest olulisim on Tallinn-Tartu maantee (tulevane kiirtee). See soosib siinsete elanike ja ettevõtjate püüdu arendada nii erinevaid ettevõtlusvorme kui ka puhkemajandust. Arengule kaasaaitav tegur on ka raudtee suhteline lähedus (lähimad raudteejaamad asuvad Jõgeval ja Võhmas).

Vald asub ümber Põltsamaa linna, mille asend valla ja seda läbivate teede suhtes on keskne. Põltsamaa linna mõju, piirkonna keskusena, ületab tunduvalt Põltsamaa valla piire. Valla areng on väga tihedalt seotud linna arenguga.

“Eesti inimarengu aruandes 1996” (1997) esitatud omavalitsuste sotsiaalmajandusliku olukorra hinnangu alusel (arvestatud tulumaksu laekumist elaniku kohta, 25-44 aastaste ja pensioniealiste suhet ning töötute arvu) on valla areng suhteliselt hea võrreldes teiste Jõgeva maakonna valdadega, aga jääb allapoole Eesti keskmist taset. Kui Eesti keskmine koondindeks = 1, siis Põltsamaa vallal oli see 0,9.

4.1.2 Asustustihedus

Sotsialismiajal välja kujunenud asustussüsteem pole jõudnud oluliselt muutuda, ehki endiste keskuste ja nende tagamaade majanduslik baas on nõrgenenud. Siiski on märgatav teeninduse ja haldusstruktuuri ratsionaliseerumine, millega on kadunud või kadumas rida väiksemaid teenindusasutusi. Samal ajal toimub elanike liikumine linnadesse ja linnalistesse asulatesse.

Valla suuremad asulad - Adavere, Lustivere, Kamari (endised majandite keskused) ja Esku - paiknevad hajusalt ümber Põltsamaa linna, suuremate teede ääres. Kuna valla territoorium on suhteliselt suur, siis on mitme võrdselt tugeva lokaalse keskuse olemasolu hädavajalik. Elanike tihedus on väiksem valla äärealadel, arvestades momendil valitsevaid trende, võib inimeste arv sealsetes küldes jätkuvalt väheneda. Looduslike tingimuste tõttu on täielikult asustamata valla lõunaosa (Umbusi raba).

4.1.3 Rahvaarvu prognoos

Loomulik iive Põltsamaa vallas, nagu mujal Eestis, on negatiivne. Siiski on piirkonna hea maine ja suhteliselt kiiresti arenenud ettevõtluse tõttu püsinud rahvaarv (võrreldes paljude teiste piirkondadega

Eestis) senini küllalt stabiilsena. Sündivuse languse tõttu hakkab järjest vähenema laste ja noorte osakaal rahvastikus ning kasvama tööealiste ja tööeast vanemate oma. See mõjutab kõigepealt haridussfääri - toimub järsk kooliminejate arvu vähenemine.

Kooliminejate arvu prognoos 1998-2004.

Sünniaasta	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Koolimineku aasta	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Laste arv	78	61	83	73	61	54	51

Kriitilisem periood algab peale 2010.a, kui tööikka hakkab jõudma väikesearvuline 1990-ndatel sündinud põlvkond, pensioniikka jõuab aga suhteliselt rohkearvuline tänaste 40-50 aastaste põlvkond.

Trendiks rahvastiku liikumises on elanike, eriti selle mobiilsema ja aktiivsema osa lahkumine maapiirkondadest. Valla piirides jätkub tõenäoliselt rahvastiku kontsentreerumine asulatesse ja suuremate teede äärde. Kasvamas on pendellikumine, st töötamine Põltsamaa linnas või mujal väljaspool valda. Vähendamaks kirjeldatud tendentside negatiivset mõju, tuleb igati soodustada noorte valdajäämist ning uute, ettevõtlike inimeste elamaasumist piirkonda.

Praegu elanikkond suvisel perioodil puhkajate arvel märgatavalt ei suurene. Arvestades siseturismi kiiret arengut võib suvitajate arv hakata lähiajal kasvama.

4.2 Sotsiaalne infrastruktuur

Vald peab aitama kaasa elanike toimetulekule, tagama nende sotsiaalse turvalisuse ja vältimatu arstiabi. Samuti arendama inimeste haridus-, eneseteostus- ja vaba aja veetmise võimalusi. Sotsiaalne infrastruktuur peab olema vastavuses asustustihedusega. Praegune situatsioon on rahuldav, seda tuleb säilitada ja parandada.

4.2.1 Lasteaiad ja koolid

Vaatamata jätkuvalle sündivuse langusele on valla eesmärk säilitada olemasolev haridusvõrk. Lastele kohapealse koolitusvõimaluse loomine on oluline tegur hoidmaks elanikke kohapeal. Ka tekib kohapeal koolis käivatel lastel reeglina tugevam kodukoha tunne, mis on hiljem määravaks teguriks elukoha valikul. Tekkivas koolidevahelises konkurentsisis tuleb erilist tähelepanu pöörata kohapeal antava hariduse taseme säilitamisele ja parandamisele. Maakooli õpetaja elukutse väärtustamine garanteeriks koolides vajalikul hulgal ja tasemel kaadri olemasolu.

<p><i>Foto 2.</i> <i>Lustivere põhikooli hooned on valminud 1996.a.</i></p>	
---	--

Järgnevalt on toodud arengu üldpõhimõtted tulevikus:

Haridusasutuste ja lasteaedade võrgu säilitamine.

Paratamatult tühjenevatele koolimajadele lisa- või uute funktsioonide leidmine. Täiskasvanute koolituse ja ümberõppe korraldamine erinevates valla keskustes (põhikoolide baasil).

Paindliku pidev- ja täiendkoolituse süsteemi loomine, mis kiirendaks uute teadmiste ja oskuste omandamist ning struktuurimuutuste tulemusel töötuks jäänute ümberkvalifitseerimist.

Suurema tähelepanu pööramine kutsesuunitlustööle noorte hulgas, tehes koostööd ettevõtjate, põhikoolide ning Põltsamaa Kodu- ja Põllutöökooli vahel.

Konkreetsed lahendamist vajavad probleemid on:

Adavere. Seoses laste arvu vähenemisega, on koolimaja hoone ja võimla eba praktiliselt suured. Osaliselt muuks otstarbeks kasutuselevõtuks nõuab hoone põhjalikku ümberehitamist. Samad probleemid on ka lasteaia puhul, samuti vajavad mõlemad kapitaalremonti.

Lustivere. Kool ja lasteaed asuvad uues hoones, vajalik on mänguväljaku väljaehitamine.

Esku. Kool vajab osalist ümberehitust, et avada seal 6.klass. Suure lastearvu tõttu piirkonnas on lasteaia kohtadele järjekord.

Umbusi. Kool on suletud laste vähesuse tõttu.

Kamari. Algkooli hoone vajab kapitaalremonti. Säilitada ja suurendada Põltsamaa Kodu- ja Põllutöökoolil on tähtsust piirkonna hariduselus (seminarid ja kursused täiskasvanutele, raamatukogu ja spordisaali kasutamine ümberkaudsete elanike poolt).

4.2.2 Meditsiin ja sotsiaalhooldus

Tervishoiupoliitika vallas sõltub eelkõige riiklikust tervishoiupoliitikast. Meditsiini areng on seotud maakonna ja vabariigi meditsiini arenguga tervikuna.

Järgnevalt on toodud eesmärgid ja vajadused tulevikus:

Arendada välja avahoolduse süsteem, kasutades baasina Lustivere hooldekodu.

Sotsiaalkorterite rajamine.

Valla sotsiaalpoliitika peab toetama sündivuse suurendamist. Vallapoolne toetus lapse sünni puhul ja esimestel eluaastatel vajab ümbertöötamist.

Konkreetsed lahendamist vajavad probleemid on:

Turvakodu-lastekodu rajamine Lustivere hooldekodu või Adavere lasteaia baasil.

Lustiveres leida ruumid vanurite päevakodule.

4.3 Kultuur

Vallal tuleb toetada kultuuriasutuste võrgu säilimist. Samuti koduküla kultuuritraditsioonide loomist ja säilitamist ühistegevuse (klubid, seltsid, ühingud) arendamise ja säilitamise läbi. See on eelduseks kohapealse kultuurielu jätkumisele.

4.3.1 Klubid, seltsid

Aktiivne kultuuri- ja seltsielu sõltub sageli rohkem eestvedaja(te) olemasolust kui konkreetsetest materiaalsetest tingimustest. Adaveres on kultuurialane tegevus soikunud, klubihoone on kavas müüa ning jätkata vastavat tegevust tulevikus kooli baasil. Eskus on kultuurielu aktiivne vaatamata spetsiaalsete ruumide puudumisele. Lustivere kultuurimaja peab vald vajalikuks säilitada, kuna sealsel koolil puudub peosaal. Senisest enam tuleb tähelepanu pöörata seltsitegevuse mitmekesistamisele ja kaasajaastamisele ning noorte kaasamisele.

4.3.2 Raamatukogud

Vald peab oluliseks kõikide raamatukogude säilitamist (Adaveres, Lustiveres, Eskus), kuna need on omalaadsete seltsielu keskustena külarahva jaoks väga olulised. Tulevikus võiks raamatukogude töö veelgi mitmekesistuda (Lustiveres ja Eskus).

4.3.3 Sport

Valla eesmärgiks on tervise väärtustamine ja tervislike eluviiside kujundamine. Tuleb täiendada ja laiendada olemasolevaid spordirajatisi ja staadione. Staadionid Lustiveres ja Eskus vajavad kapitaalremonti, viimane ka jooksuradade väljaehitamist. Oluline on suusaradade ja liuväljade rajamise traditsiooni jätkumine.

Vald planeerib arendada sportliku tegevust ning rajada spordirajatisi järgmistest kohtades (käesoleva üldplaneeringu kohaselt on need puhkeotstarbelised maa-alad maakasutuskaardil näidatud ulatuses):

Valgustatud suusarajad Kileküla metsas ja Kuningamäel.

Orienteerumise püsirajad Kileküla metsas, Pigimäel.

Kõndimise ja jooksmise püsirajad koos terviseradadega Kileküla metsas.

Jalgrattateed (Võhma, Võisiku, Kamari, Pajusi suunas).

4.3.4 Kirik, kalmistud

Valla territooriumil kirikuid pole. Matmine toimub ainult Kuningamäe surnuaeda. Surnuaedade sanitaarkaitsetsoonid vt 5.1.15.

4.3.5 Ajaloo-, arheologia- ja arhitektuurimälestised

<p><i>Foto 3.</i> <i>Lustivere mõisa peahoones asub hooldekodu.</i></p>	
---	--

Kõik vallas asuvad muinsuskaitsealased objektid on nõuetekohaselt tähistatud. Siiski vajaks nad senisest läbimõeldumat eksponeerimist. Ajaloo-, arheologia- ja arhitektuurimälestiste täielik loetelu on toodud käesoleva kausta lõpus (vt lisa 1) ning need on kantud üldplaneeringu maakasutuskaardile. Kõikide kaitsealuste objektide puhul tuleb lähtuda vastavast seadusandlusest (vt 5.1.1).

<p><i>Foto 4.</i> <i>Adavere mõisasüdames asub põhikool.</i></p>	
--	--

4.4 Tehniline infrastruktuur

4.4.1 Elamuehitus

Vald peab looma tingimused elamuehituse käivitamiseks ning aitama kaasa elukeskkonna kaasajastamisele. Elamufondis peab tulevikus suurenema ühepereelamute osakaal. Vald pooldab vanade talukohtade ja tühjade talude taaskasutuselevõttu. Suurelamuid on otstarbekas ekspluateerida seni, kuni nende seisukord on aja nõudeid rahuldav ja uute elamute rajamine püsib vanade säilitamisest kallim.

Elamuehituseks konkreetsete kruntide eraldamise põhimõtted on välja toodud peatükis 6. Lisaks seal toodud põhimõtetele tuleb lähtuda nõudlusest ja võimaluse piires iga krundi taotleja soovidest.

Elamuehituseks on reserveeritud alad Mällikvere külas maakasutuskaardil näidatud ulatuses ja Adavere asula S-küljel (maa reserveerimise tähendus vt ptk 5.2).

4.4.2 Soojavarustus

Soovitav oleks kasutuseta jäänud katlamajade uuel otstarbel kasutuselevõtt kui seisukord seda võimaldab (näiteks Lustiveres).

1990.a on koostatud Põltsamaa piirkonna gasifitseerimisprojekt (PI EKE), mis näeb ette magistraaltrassi ehitamise Virezi-Tallinn või Irboska-Tartu gaasitrassi haruna. Ehkki selle rajamine on määramata ajaks edasi lükatud on vastavate trasside võimalikud asukohad kantud üldplaneeringu maakasutuskaardile.

4.4.3 Elektrivarustus

Kõrgepingeliinid vallas vajavad rekonstrueerimist. Voolukõikumiste ja -katkestuste kõrvaldamiseks tuleb vallal teha koostööd Jõgeva Elektrivõrguga. Piirkondade elektrivajadused tuleb lahendada samaaegselt detailplaneeringute koostamisega.

Lähiajal on vajalik rajada:

110/35 kV või 35/35 kV alajaam Adaverre.

15/0,4 kV alajaam Kamarisse.

Kõrgepinge õhuliinide kaitsetsoonidest vt 5.1.6.

4.4.4 Telefoniside

Valla territooriumil on telefoniliinide levi rahuldav, va Kaavere külas. Probleemid telefonisidega peaks lähiajal kaduma, käimas on üleminek digitaalsidele. Eesti Telefon tagab vähemalt 2003.aastaks univeraalteenuse - fikseeritud telefoniliini andmeedastuskiirusega 65 kb/s - kättesaadavuse kogu Eesti territooriumil (internetivõimalus).

Vald on mobiilsidega kaetud, võimalik on valida erinevate operaatorite vahel. Võimaluse korral tuleb suurematesse asulatesse paigaldada telefoniputkad.

4.4.5 Veevõrk, kanalisatsioon ja puhastusseadmed

Lahendamist vajavad küsimused on väljaehitatud vee- ja kanalisatsioonivõrkude rekonstrueerimine ning uute võrkude ja puurkaevude rajamine, joogivee kvaliteedi parandamine jne. Veepuhastusseadmed on praegu puudulikud nii asulates kui talumajapidamistes. Talupidajatele ja üksikmajapidajatele (hajaasustuses) tuleb soovitada väikepuhastusseadmete kasutamist. Asulate puhul on võimalik arenguvariant reovee puhastamise koondamine ümberkaudsetest piirkondadest Põltsamaa linna (vt skeem järgmisel lehel). See tähendaks uute trasside ehitamist ning olemasoleva linna puhasti rekonstrueerimist ja laiendamist. Projekt haaraks järgnevaid piirkondi - Adavere ja Pisisaare (~1300 elanikku, vajaliku trassi pikkus ~8 km), Lustivere ja Võhmanõmme (~650, trassi pikkus ~5 km), Esku ja Võisiku (~1050, trassi pikkus ~6 km). Projekti tasuvus vajab täiendavaid uurimusi.

Olemasolevate puurkaevude ja reoveepuhastite loetelud koos sanitaarkaitsetsoonide ulatusega on toodud käesoleva kausta lisades. Puurkaevude ja reoveepuhastite asukohad on märgitud üldplaneeringu maakasutuskaardile, nende sanitaarkaitsetsoonide kohta on kirjutatud täpsemalt käesoleva kausta peatükkides 5.1.7-5.1.9.

Reovee puhastamise koondamine Põltsamaa linna

4.4.6 Jäätmemajandus

Jäätmekäitluse alast teadlikust valla elanike, eriti kortermaja-asukate hulgas tuleb tõsta. Asulates tuleb mõelda võimalustele koguda jäätmeid sorteeritud kujul. Ennetada tuleb prügi juhuslikku mahapanekut.

Vallas tuleb ette näha ohtlike jäätmete vastuvõtukohtad, soovitatavalt bensiinijaamade juures.

Koostamisel on piirkonna jäätmekäitluskava. Selle kohaselt jääb Umbusi prügila, pärast keskkonnanõuetega vastavusse viimist, kogu Põltsamaa piirkonda teenindavaks prügilaks.

4.4.7 Teed ja liiklus

Esmatähtis on kohalike teede seisukorra ja sõidetavuse parandamine. Vajalik on asulate teede ja tänavate korrastamine ning asfalteerimine. Esmajärjekorras tuleb asfalteerida ka Põltsamaa-Kalana tee. Tuleb alustada jalgrattateede rajamisega - esmalt Kaarlimõisast ja Puhu ristist Põltsamaale, seejärel Võhma, Võisiku, Kamari ja Pajusi suunas.

Valla eesmärgiks on bussiliikluse praeguse taseme säilitamine. Bussiliinide ajagraafikud vajavad pidevat korrigeerimist ja ümbervaatomist.

Maanteed kaitsetsoonidest vt 5.1.5.

4.5 Ettevõtlus

Valla majanduse elujõulisus sõltub siin paiknevate ettevõtete konkurentsivõimest ja majanduse mitmekesisusest. Ettevõtete rohkus ja hästitasuvate töökohtade olemasolu vallas tagab inimeste sissetulekud ja seeläbi ka suurema valla eelarve. Vajalikuks peetakse luua uusi töökohti väljaspool põllumajandust, eesmärgiks on uute tegevusvaldkondade väljaarendamisele kaasaaitamine transiitliikluse teenindamise, arendus-, innovatsiooni-, puhke- ja turismialal. Omavalitsuse eesmärk on tagada ettevõtjate informeeritus oma valdkonna võimalustest (turud, uued tehnoloogiad, koolitus) ja nende maksimaalne ärakasutamine ning uusettevõtjate pealekasv ja olemasolevate ettevõtete areng. Tuleb tõsta piirkonna mainet ning koos sellega investeerijate huvi piirkonna vastu. Pikemaajaliste strateegiatega elluviimiseks on oluline ettevõtjate vaheline koostöö.

Ettevõtlus, tööstus, põllumajandus ja metsandus peavad juhinduma turul olevast nõudlusest. Valla-poolne vahelesegamine on oluline juhul, kui need valdkonnad muutuvad oma loomuliku arengu läbi ohustavaks valla loodusele ja/või elukeskkonnale. Vald saab ettevõtluse, tööstuse, põllumajanduse ja metsanduse arengule kaasa aidata täienduskoolituse võimaluste vahendamisega. Tuleks tegeleda ettevõtluse, tööstuse jmt valdkondi puudutava info levitamisega nii valla siseselt, kui ka väljapoole valda ning ettevõtluseks sobiva maa pakkumisega selleks sobivates kohtades. Lähtudes viimati toodust on üldplaneeringus reserveeritud maid tööstuse, ettevõtluse jmt otstarbel.

Tööstusobjektide ja -hoonete (sh suuremad põllumajandusliku tootmise objektid) ning ladude paigutamine toimub detailplaneeringute alusel. Keskkonda ohustada võiva tööstuse (sh laoplatid puidule) või teeninduse rajamisel tuleb vallas detailplaneeringu koostamisega nõuda ka keskkonnamõjutuste hinnangu koostamist, et ära hoida kontrollimatut keskkonnasaastumist.

4.5.1 Teenindus ja kaubandus

Lähtudes üldistest tendidest peaks teeninduse osakaal majanduses järk-järgult kasvama (praegu on teenindussektoris rakendunud ~7% Põltsamaa valla töötajate koguarvust). Arvestades olulisemate teenindus- ja kaubandusasutuste koondumist Põltsamaa linna pole lähiajal siiski järsku kasvu ette näha.

Valla siseselt peavad olema kättesaadavad esmatarbekaubad ja teenused. Samaaegselt keskasulate teenusepakkujatega peab säilima optimaalne arv kauplusi ka väiksemates külakeskustes. Kõikide rajatavate teenindusasutuste (sh tanklad) paigutamine toimub detailplaneeringu alusel. Erandeid võib teha juba teenindus- või kaubandus otstarbelistena toimivate hoonete rekonstrueerimise puhul, kui sellega ei suurene hoone üldpindala.

Teeninduse tarbeks on reserveeritud maa-alad suuremates keskustes ja Tallinn-Tartu mnt ääres (täpsed piirid on toodud maakasutuskaardil).

4.5.2 Tootmine ja tööstus

Ettevõtlus- ja tööstusobjektide paigutamisel on määravaks paiknemine teede, trasside ning elamu- piirkondade suhtes ning sobivus keskkonnaga. Käesolev üldplaneering ei näe ette uute tööstusalade kasutuselevõttu. Taaskasutusele on vaja võtta juba olemasolevad endiste majandite tootmishooned.

Konkreetsed ettepanekud:

Vallas on nõudlust paari põllumajandussaadusi, näiteks rüpsi või teravilja ümbertöötleva ettevõtte järgi.

4.5.3 Põllu- ja metsamajandus, kalandus

Keskne ja hea liiklusgeograafiline asend Eestis, viljakad kõlvikud ja rahvastik tööjõuressursina loovad Põltsamaa vallas küllaltki head eeldused uute majandussuundade juurutamiseks. Valla kuuluvuse tõttu Kesk-Eesti põllumajanduspiirkonda on valla tulevik tema elanike arvates seotud siiski peamiselt põllumajandusega.

Vald saab põllu- ja metsamajanduse arengut edendada eelkõige omandiküsimuste kiirele lahendamisele kaasaaitamisega. Vallapoolne vahelesegamine ja täpsustavad ettekirjutused peavad vajadusel lähtuma järgnevatest põhimõtetest - olulisemate ökoloogiliste protsesside säilimine, loodusliku mitmekesisuse kaitsmine, liikide ja looduskoosluste säästva kasutamise kindlustamine. Oskuslik põldude ja metsade majandamine lähtub looduses kehtivatest seaduspärasustest. Olemasolevaid loodusressursse tuleb kasutada võimalikult optimaalselt (müüa toorme asemel valmistoodangut).

Võib prognoosida põllumaa pindala vähenemist ning metsamaa pindala kasvamist. Käesoleva üldplaneeringuga põllu- ja metsamajandusmaade täiendavat reserveerimist või kasutuselevõttu ette ei nähta. Senised põllu- ja metsamaad säilitavad valdavalt oma senise maakasutuse juhtfunktsioonid (täpsemalt senise maakasutuse säilitavatest aladest vt 5.4).

Peamised probleemid põllumajanduses tulenevad maa ebaperemehelikust kasutusest - põllud on söötis, lobbab umbrohi. Tuleb saavutada olukord, kus maaomanikud tunnevad oma vastutust maa korrashoiu eest.

Metsanduse suurt potentsiaali tuleb kasutada heaperemehelikult. Vastavalt sellele tuleb tõhustada kontrolli metsamaterjalide kasutuse üle ning viia miinimumini röövraie. Metsa raie ja taastamine peaks tulevikus olema vähemalt tasakaalus, ka talumetsades.

Kalakasvatuse potentsiaal on olemas (Kamari paisjärv, Põltsamaa jõgi), aga senini pole see leidnud tõsisemat kasutust.

4.5.4 Maavarade kasutamine

Valla eesmärk on tagada olemasolevate maavarade säästev kasutamine. Ehitustegevuseks pole otstarbekas kasutada kasutusväärtusega maavarade või maa-ainesega alasid. Maavarade täiendava kasutuselevõtu võimaluste ja otstarbekuse väljaselgitamiseks tuleb koostada taastamatute loodusressursside kasutamise programm.

Uuritud maavarade paiknemine ning ulatus on toodud üldplaneeringu maakasutuskardil.

4.6 Puhkealad ja turism

4.6.1 Puhkealad ja turismi arendamise võimalused

Otstarbekas on koostada turismi arengukontseptsioon (soovitavalt koostöös naabervaldadega), kus toodaks välja konkreetsed ettepanekud turismi arendamiseks ja nende ettepanekute teostamise võimalused. Arengusuunaks on taluturism (kalandus, jahindus, matkamine), kuna vallas puuduvad suuremad vaatamisväärsused

Käesolev planeering reserveerib maad puhkeotstarbeks järgmistes paikades (puhkeotstarbelised maa-alad vt täpsemalt 5.3.2):

Põltsamaa jõe kaldad maaakasutuskaardil näidatud ulatuses (sh territoorium Mandri-Eesti keskpunkti ümber ja Kamari paisjärve ümbrus).

Kuningamäe ümbrus (kardirada, suusa- ja kelgumägi).

Võisiku mõisakompleksi ümbrus.

Lustiveres Umbusi jõe ümbrus.

4.6.2 Keskkond

Keskkonna pikaajalisest ja säästlikust kasutamisest on kirjutatud käesoleva kausta 2. peatükis. Põltsamaa vallas ohustavad keskkonda ja vajavad lahendamist järgmised probleemid:

Korrastamata jäätmemajandus ja juhuslik prügimahapanek (näiteks Piiraja kruusaauk) ning loomade matmispaigad (Alastveres ja Lustiveres). Lahenduse peaks tooma koostamisel olev Põltsamaa piirkonna jäätmekäitluskava, mille põhimõtete teostumine võib aga aega võtta kuni 10 aastat.

Põhjavee nõrk kaitstud kogu valla territooriumil, vastavasisuline uuring on koostamisel Eesti Geoloogiakeskuse poolt.

Madal keskkonnateadlikkus.

Amortiseerunud ja vähetõhusad reoveepuhastid.

Endiste majandite väetisehoidlad ja muud keskkonnale ohtlikud, peremeheta jäänud objektid.

Asfaltkatteta teed, millelt tõusev tolm reostab lähemat ümbrust.

4.7 Suhted naabritega

Põltsamaa linnaga ning naabervaldadega on koostöö vajalik eelkõige turismi ja puhkemajanduse valdkonnas. Samuti tuleb koostööd teha hariduse, rekreatsiooni jmt küsimustes.

5. MAA- JA VEEALADE KASUTUSPÕHIMÕTTED NING -PIIRANGUD

Maa- ja veealade kasutuspõhimõtted juhivad seadusandluse poolt määratud piirangutest ning juba eksisteerivast maakasutusest ja keskkonnast.

Peatükis on esmalt väljatoodud kehtivast seadusandlusest ja määrustest johtuvad piirangud ning seda kehtestav seadus või määrus koos piirangu üldiseloostusega. Täpsemaks piirangute rakendamiseks või nende põhjalikumaks uurimiseks on vajalik seaduste ja määrustega vahetu tutvumine. Ülejäänud peatüki osa kajastab maa reserveerimise tähendust ja väärtuslike miljöõde või looduskooslustega alasid (piirkondi, kus täiendav maa kasutuselevõtt vajab lisatähelepanu ja hoolikat läbimõtlemit) ning nõuvalgete alade tähendus maakasutuskaardil.

5.1 Kehtivad piirangud

5.1.1 Riikliku kaitse all oleva mälestise kaitsevöönd

Alus: Muinsuskaitseseadus (RT I 1994, 24, 391)

Kinnismälestise kaitseks kehtestatakse kaitsevöönd, millele laienevad kaitsekohustuse teatistes esitatud kitsendused. Kui mälestiseks tunnistamise aktis ei ole märgitud teisiti, on kaitsevööndiks **50 m** laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates.

Muinsuskaitseameti loata on mälestise ja selle kaitsevööndi alal keelatud:

1. Maaharimine, ehituste püstitamine, teede, kraavide, trasside rajamine, muud mulla- ja ehitustööd;
2. Puude ja põõsaste istutamine, mahavõtmine ja juurimine;
3. Keelatud on kinnismälestiste ümberpaigutamine, ümber- ja sisseehitamine, konserveerimine, restaureerimine, remontimine, mälestisele seda kahjustavate või ilmet muutvate objektide paigaldamine, samuti muul viisil mälestise ilme muutmine.

Mälestise kasutamise kitsendused määrab kindlaks Muinsuskaitseamet kaitsekohustuse teatistes. Kinnismälestise ja selle kaitsevööndis oleva kinnisasja kasutamise kitsendused kompenseeritakse vastavalt seadustele maa maksustamishinna vähendamise või maamaksust vabastamisega.

Põltsamaa vallas asuvad muinsuskaitsealused objektid on kantud üldplaneeringu maakasutuskaardile, nende täielik loetelu on toodud käesoleva kausta lõpus (vt lisa 1).

5.1.2 Looduskaitsealuse objekti piiranguvöönd

Alus: Kaitstavate loodusobjektide seadus (RT I 1994, 46, 773)

Kaitstavate loodusobjektide seaduse muutmise seadus (RT I 1998, 23, 749)

Asjaõigusseadus (RT I 1993, 39, 590; 1995, 26-28,355)

Looduskaitsealuse üksikobjekti kaitse alla võtmisega moodustub selle ümber kuni **50 m** laiune piiranguvöönd, kui kaitseeeskirjaga pole kehtestatud teisiti. Üksikobjektini viivad erateed on avalikuks kasutamiseks vastavalt "Asjaõigusseaduse" § 157. Kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on piiranguvööndis keelatud uute maaparandussüsteemide rajamine, veekogude vee taseme muutmine ja nende kallaste kahjustamine, maavarade ja maa-ainese kaevandamine, lõppraie, väetiste ja mürkemikaalide kasutamine, uute ehitiste püstitamine jne.

Objekti ümbritseb erikaitsevöönd, mille suurus on rändrahnudel ja kivil 5 m raadiuses ümber objekti, põlispuudel võra projektsiooni ulatuses, parkidel pargi kinnistatud suurus. Erikaitsevööndis on keelatud looduse intensiivkasutus, kulu põletamine, objekti loodusliku ilme muutmine jne.

Looduskaitsealuse objekti mistahes kahjustamine on keelatud. Tema seisundit või ilmet mõjutava töö teostamine on lubatud üksikobjekti valdaja nõusolekul. Kui kaitse-eeskirjaga ei ole sätestatud teisiti, on kinnisasja omanik kohustatud hoolt kandma üksikobjekti seisundi ja selle ümbruse korrastamise eest.

Lisaks olemasolevatele looduskaitsealustele objektidele võidakse I kategooria kaitsealuste liikide seni kaitsmata kasvukoha või pesapaiga (püsielupaiga) avastamisteate saamisel Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras moodustada kaheks kuuks taimede leiukohas kuni 50 m ja loomade puhul kuni 200 m raadiusega ajutine kaitseala, peatades seal igasuguse majandustegevuse.

Põltsamaa vallas asuvad looduskaitsealused objektid on kantud üldplaneeringu maakasutuskaardile, nende täielik loetelu on toodud käesoleva kausta lõpus (vt lisa 1).

5.1.3 Veekaitsevööndid ja veekogu ehituskeelualad

Alus: Ranna- ja kalda kaitse seadus. (RT I 1995, 31, 382)

Veeseadus (RT I 1996, 13, 241)

Ranna ja kalda ulatus. Põltsamaa jõe kaldad (valgala) on **200 m** laiused. Ülejäänud veekogude kalda ulatus (kehtestatakse käesoleva üldplaneeringuga) on **25 m**.

Ranna ja kalda ulatuse vähendamiseks on vaja keskkonnaministri nõusolekut.

Ehituskeeluvööndite ulatus. Põltsamaa jõel on kaldaastangu servast maismaa suunas **50 m** laiune ehituskeeluvöönd. Navesti, Umbusi, Sulustvere, Pikknurme ja Neanurme jõel on **25 m** laiune ehituskeeluvöönd.

Veekaitsevööndid. Põltsamaa, Umbusi, Sulustvere, Pikknurme ja Neanurme jõe ning Kamari ja Võisiku paisjärve ääres on vee ja vee-elustiku kaitseks ning kalda-alade ilme säilitamiseks **10 m** laiused veekaitsevööndid. Ülejäänud veekogude veekaitsevööndi laius on **1 m**.

Kallasrajad. Kallasraja ulatus avalikuks kasutamiseks olevatel veekogudel on **4 m**. Veekogude kaldaid (kallasrada) tuleb hoida läbitavana. Suurvee ajal, kui kallasrada on üleujutatud, võib vabalt ja takistamatult liikuda **2 m** laiusel kaldaribal.

Rannal ja kaldal asuvate kinnisasjade omanikud ja valdajad on kohustatud hoidma veekogu rannad ja kaldad puhtana ning hooldama kallasrada ja tagama rajal inimestele vaba läbipääsu.

5.1.4 Metsa kaitsekategooria

Alus: Metsaseadus (RT I 1993, 69, 990)

Eesti Metsakorralduskeskus "Metsakorralduse lühikursus" 1993

Metsas toimuva ja metsaga seotud inimtegevuse reguleerimiseks jagatakse metsad kolme kategooriasse - hoiumetsad, kaitsemetsad (neis kahes kehtivad metsakasutuse piirangud) ja tulundusmetsad.

Kaitsemets - siia kategooriasse kuuluvad peamiselt mulda, vett, asulaid, teid, maastikke ning teisi objekte kaitsvad metsad. Kaitsemetsas on lubatud hooldus-, valik- ja lõppraie, kuid raiumisel tuleb täiendavalt tähelepanu pöörata lankide paigutamisele, raieaegadele, intensiivsusele ja muudele konkreetsest kohast sõltuvatele asjaoludele. Lõppraie on lubatud turberaiena või kitsaste lankidena.

Hoiumets - siia kategooriasse kuuluvad erilist kaitset ja pikemaajalist säilitamist vajavad metsad ning reservaadid. Hoiumetsadeks on rahvuspargi- ja looduskaitsealade metsad, parkmetsad, haruldaste lindude ja loomade elupaigad, haruldaste taimede kasvualad, loodus- ja kultuurimälestiste ümber paiknevad metsaosad jne. Metsavarumisel on selle kategooria juures teisejärguline tähendus ning see võib ka keelatud olla. Hoiumetsas on lubatud ala juhtfunktsiooni täitmiseks vajalik hooldus-, valik- ja lõppraie turberaiena või kitsaste lankidena, välja arvatud reservaadid, kus majandustegevus on keelatud.

Põltsamaa vallas asuvad kaitse- ja hoiumetsad on kantud üldplaneeringu maakasutuskaardile.

5.1.5 Maantee kaitsetsoon

Alus: Maanteeseadus (RT I 1992, 1, 1)

Eesti Maanteeameti käskkiri nr.35 (07.06.1993)

Riigimaanteede kasutamise ja kaitse-eeskiri (RTL 1995, 7)

Maanteede (põhimaanteede, tugimaanteede ja kohalike maanteede) kaitseks, arendusvõimaluste loomiseks ja korrashoiu ning liiklusolude püsivuse ja liiklusohutuse tagamiseks on kehtestatud maanteega külgnevatel maavaldustel hajaasustusaladel **50 m** laiune kaitsetsoon (mõlemale poole tee

teljest), mille piirides kehtivad maaomanikel ja -kasutajatel erinõuded. Kõik kaitsetsoonis rajatavad ehitised ja kaitsevööndis looduskeskkonna muutmise seotud tööd tuleb eelnevalt kooskõlastada Maanteeameti või Jõgeva Teedevalitsusega.

Vallamaanteedel ja teiste omanike maavaldustega külgnevatel eramaanteedel kehtestab kaitsetsooni laiuse Põltsamaa4 vallavalitsus.

5.1.6 Kõrgepinge õhuliinide kaitsetsoon

Alus: ENSV MN määrus "Üle 1000 V pingega el.võrkude kaitse eeskirjade kohta" (11.04.1984)

Elektrivõrkude kaitsetsoonid kehtestatakse piki õhuline maatüki ja õhuruumina, mida piiravad vertikaaltasandid, mis asuvad mõlemal pool liini äärmistest juhtmetest nende hälbimatu asendi korral järgmistel kaugustel :

10 m kuni 20 kV pingega liinidest

15 m 35 kV pingega liinidest

20 m 110 kV pingega liinidest

25 m 220 kV pingega liinidest

Rajatavad ehitised ja tööd kaitsetsoonides on lubatud Jõgeva Elektrivõrgu loal. Liinikoridoris võib tegeleda põllundusega. Aedades ei tohi viljapuude kõrgus ületada 4 m. Kokkuleppel liini valdajaga võib kasvatada istikuid, jõulukuuski ja energeetilist võsa. Elektrivõrkude kaitsetsoonis on keelatud iga-sugune tegevus, mis võib takistada nende normaalset tööd, põhjustada nende vigastamist või õnnetusjuhtumeid.

Põltsamaa vallas olevad õhuliinid on kantud üldplaneeringu maakasutuskardile.

5.1.7 Sideliinid

Alus: AS "Eesti Telefon" - ettepanekud "Nõuded elektrivõrkude kaitse kohta"

Asjaõigusseadus (RT I 1993, 39, 590 ja RT I 1995, 26-28, 355)

Elektrisidevõrkude kaitsevöönd hõlmab 2 m laiust maariba kummalgi pool kaabelliini (kaabli projektsiooni maapinnal), 3 m laiuse maa-ala ümber kaabelliini võimenduspunkti või selle mulde piiri ning 5 m laiuse maariba kummalgi pool õhuliini äärmiste juhtmete projektsioonist maapinnal. Elektrisidevõrkude kaitsevööndis teostatavate tööde korra ja tehnilised nõuded kehtestab elektrisidevõrkude valdaja töö teostajale (projekteerijale) kirjalikult väljastatud tehniliste tingimuste või kooskõlastusega.

5.1.8 Reoveepuhastite sanitaarkaitsetsoon

Alus: SNiP 2.04.03-85

Reoveepuhastite sanitaarkaitsetsoon elamutest ja ühiskondlikest objektidest on **200 m**. Põltsamaa vallas olevad reoveepuhastid on kantud maakasutuskardile ning nende loetelu on toodud lisas 2.

5.1.9 Kanalisatsiooni survetrass

Alus: SNiP 2.07.01-89

Ehituskeeluala mõlemale poole trassi telge on **5 m**.

5.1.10 Puurkaevude sanitaarkaitsetsoon

Alus: Veeseadus (RT I 1996, 13, 241)

Eesti Keskkonnaministri määruse nr.61 lisa (16.12.1996)

Põhjaveehaardele moodustatakse sanitaarkaitseala, üldjuhul **50 m** raadiuses ümber puurkaevu. Mitme puurkaevu puhul **50 m** kaugusele mõlemale poole kaevusid ühendavast sirgjoonest või **50 m** raadiuses ümber puurkaevude rea otsmiste puurkaevude. Sanitaarkaitseala ei moodustata, kui kasutatakse põhjavesi ei sobi omadustelt olmeveeks või kui vett võetakse põhjaveekihist alla $10 \text{ m}^3/\text{d}$ ühe kinnisasja vajadusteks. Veehaarde sanitaarkaitseala ulatust on võimalik vähendada Keskkonnaministri otsusega Veeseaduses § 28 toodud juhtudel.

Põhjaveehaarde sanitaarkaitsealal on keelatud majandustegevus, välja arvatud veehaarderajatiste teenindamine, metsa hooldamine, heintaimede niitmine ja veeseire. Veehaarde omanik või valdaja võib keelata veehaarderajatise teenindamisega mitteseotud isikute viibimise veehaarderajatise maa-alal.

Põltsamaa vallas asuvad puurkaevud on kantud üldplaneeringu maakasutuskaardile ning nende loetelu on toodud käesoleva kausta lõpus, vt lisa 2.

5.1.11 Farmide, tööstushoonete, ladude sanitaarkaitsetsoonid

Alus: SN 245-71

Sanitaarkaitsetsoon elamute ja ühiskondlike hoonete ni on reeglina **50m**. Tsooni ulatus tuleb selgitada iga konkreetse ettevõtte ja selle kasutusfunktsiooni muutumise puhul eraldi.

5.1.12 Naftasaadustega seotud rajatiste sanitaarkaitsetsoonid

Alus: Lisa Keskkonnaministri määrusele nr.20 (22.03.1996)

Ehitatava või rekonstrueeritava laadimisplatsi, hoidla või tankla täitmis- ja tuulutusavad ja tankimis-seadmed ei tohi olla elamutele, haiglatele, koolidele, koolieelsetele lasteasutustele, hooldeasutustele ja teistele ühiskondlikele hoonetele lähemal kui **50 m** (välja arvatud tankla juurde rajatud kaubandus-teenindusasutused). Linnades ja teistes tiheasustusega paikades, arvestades kohalike tingimusi ja eripära, võib nimetatud nõudest teha erandeid riiklik keskkonnateenistus. Kaitsekuja algab kaitstava hoone või kaitstava territooriumi punktist, mis on lähim naftasaadustega seotud rajatise täitmis- või tuulutusavale või tankimisseadmele.

Kui laadimisplats, hoidla või tankla on rajatud või soovitakse rajada lähemale kui 200 m veekogu keskmise veetaseme piirist, tuleb asukoht täiendavalt kooskõlastada Keskkonnaministeeriumiga.

5.1.13 Jäätmete ladustamispaigad

Alus: Jäätmeseadus (RT I 1992, 21, 296 ja RT I 1994, 74, 1323)

Keskkonnaministeeriumi määrus "Jäätmete ladustamispaikade projekteerimise, rajamise, kasutamise ja sulgemise eeskirjad" (projekt)

Jäätmed ladustatakse selleks ettenähtud kohta, tagades keskkonnaohutuse ja võimaldades nende hilisemat kasutamist. Jäätmete ladustamispaika ümbritseb **500 m** laiune ohutusala. Jäätmete ladustamispaiga kaugus põllumajanduslikult kasutatavast maast ja üldkasutatavast teest peab olema vähemalt **200 m**.

5.1.14 Tuleohutusnõuded

Alus: Tuleohutuseeskirjad, Üldeeskiri TE-1 (22.06.1995)

Juurdesõiduteed, läbisõidukohad ja juurdepääsud hoonetele, rajatistele, tuletõrje- ja päästevahenditele ja -veevõtukohtadele peavad olema vabad ning aastaringelt kasutamiskõlblikus seisukorras.

Hoonete ja rajatiste vahelistesse tuleohutuskujadesse ei tohi ladustada põlevmaterjale, põlevpakendis seadmeid ja taarat ning parkida transpordivahendeid ja muud tehnikat.

Täpsed tuleohutuskujad määratakse detailplaneeringute või ehitusprojektidega.

5.1.15 Surnuaedade sanitaarkaitsetsoonid

Alus: SN 245-71 (1972)

Kasutusel olevate surnuaedade sanitaarkaitsevööndi ulatuseks on **300 m**. Sanitaarkaitsetsooni pole lubatud elamute rajamine.

Põltsamaa vallas on 300 m sanitaarkaitsetsoon Kuningamäe kalmistul.

5.2 Maa reserveerimine

Maad reserveeritakse aladel, mida soovitakse kasutada muul eesmärgil kui seda on praegune maa kasutamise sihtotstarve. See ei tähenda selle maa-ala terviklikku ega automaatset teiseks eesmärgiks kasutuselevõttu. Maa reserveerimisega kindlustatakse võimalus hiljem, sellekohase vajaduse ja soovi

tekkimisel maad reserveeritud otstarbest lähtudes kasutada. Näiteks maade reservi arvamine elamu-ehitamiseks, teede rajamiseks või mõnel teisel eesmärgil (vt peatükk 4.6.1, 4.8.1, 4.9.1).

Mingiks otstarbeks reserveeritud maad võib maa omanik edasi kasutada selle praegusel sihtotstarbel seni, kuni ta seda soovib. Maa reserveeritud otstarbeks käikuvõtmiseks tuleb maaomanikul maa uueks otstarbeks kasutusele võtta, misjärel võib maa maaomanikult tema nõusolekul õiglase hüvitise eest ära osta. Näiteks elamuehitusmaana reserveeritud maale võib maaomanik tellida detailplaneeringu ja seejärel ala kruntida ning krundid elamuehituseks edasi müüa.

Üldplaneeringu või detailplaneeringu elluviimiseks võidakse kohaldada kinnisasja sundvõõrandamist (so kinnisasja võõrandamine omaniku nõusolekuta üldistes huvides õiglase ja kohese hüvitamise eest) "Kinnisasja sundvõõrandamise seaduses" (14.03.1995/ RT nr 30, 1995) ettenähtud alustel. Kui algatav detailplaneering võib kaasa tuua kinnisasja sundvõõrandamise vajaduse või krundi senise ehitusõiguse muutmise, **teatab kohalik omavalitsus** tähtsusega detailplaneeringu algatamisest vastava kinnisasja omanikule kahe nädala jooksul, arvates planeeringu otsuse tegemise päevast. ("Planeerimis- ja ehitusseadus" §12, lõige 2). Juhul kui üldplaneeringuga (valla osa üldplaneeringuga) või detailplaneeringuga kitsendatakse senist maakasutust või krundi ehitusõigust, **teatab kohalik omavalitsus** kinnisasja omanikule tähtsusega antud planeeringu avalikust väljapanekust hiljemalt kaks nädalat enne avalikku väljapanekut ja ka kahe nädala jooksul pärast antud planeeringu kehtestamist ("Planeerimis- ja ehitusseadus" §18, lõige 5 ja §30, lõige 1).

Kinnisasja omanikul on õigus nõuda kitsendustest ja detailplaneeringu tühistamisest tuleneva kahju õiglast ja kohest hüvitamist "Planeerimis- ja ehitusseaduse" §30 ja "Kinnisasja sundvõõrandamise seaduse" kehtestatud korras.

5.3 Säilitamisele kuuluvad alad

Põltsamaa valla eesmärk on kasutada valla keskkonda võimalikult säästlikult, et see püsiks kasutamise- ja elamisväärsena ka tulevastele põlvetele. Keskkonna pikaajalisest ja säästlikust kasutamisest on juttu käesoleva kausta 2. peatükis.

Vallas on mitmeid piirkondi tähelepanuvääriva kultuuri- või loodusmiljöoga. Lähtudes nende alade väljakujunenud ilme alalhoidmise soovist on seal ehitus- ja elutegevuse reguleerimiseks kehtestatud täiendavad vallapoolsed soovitused.

5.3.1 Väärtuslikud looduspiirkonnad ja kooslused

Põltsamaa valla territooriumil asub osa Alam-Pedja looduskaitsealast (9888 ha), seal reguleerib inimtegevust looduskaitseala kaitse-eeskiri.

Hoiu- ja kaitsemetsad Põltsamaa vallas paiknevad peamiselt suuremate teede ja asulate ümber ning Põltsamaa ja Umbusi jõgede ääres, nende puhul kehtivast seadusandlusest vt 5.1.4. Looduskaitsealuste objektide loetelu on toodud käesoleva kausta lõpus (vt lisa 1), sellekohasest seadusandlusest vt 5.1.2. Hoiu- ja kaitsemetsad ning looduskaitsealused objektid on kantud üldplaneeringu maa-kasutuskaardile.

5.3.2 Puhkeotstarbelised maa-alad

Põltsamaa jõe äärne omab suhteliselt suurt vaba-aja veetmise potentsiaali, seetõttu on Põltsamaa jõe kaldad käesoleva planeeringu kohaselt puhkeotstarbeline maa-ala. Lähtudes sellest tuleb senine mitteeraomanduses olev jõekallas hoida avatuna kõigile. Eraomanduses olevate alade puhul lähtuda vastavast seadusandlusest (vt peatükk 5.1.3). Jõeääre atraktiivsuse säilitamiseks on vajalik nende alade maavaldaja poolne hooldus. Ranna puhtust tuleb ka vallal endal aeg-ajalt kontrollida ja hooldusreegleid mittetäitvatele maaomanikele nende kohustusi meelde tuletada.

Lisaks on käesoleva planeeringu kohaselt on puhkeotstarbelised maa-alad Võisiku mõisakompleksi ümbrus Ja Lustivere asulas Umbusi jõe äärne. Puhkeala on ka Mandri-Eesti keskpunkti ümbrisev ala, mis on rikas muinsus- ja looduskaitseobjektide poolest. Põltsamaa linna tagamaana ja ka valla elanike jaoks on oluline piirkond Kuningamäe, kus asuvad kardirada ning ümbruskonna parim kelgu- ja suusamägi ning Kileküla mets. Need alad on samuti käesoleva planeeringu kohaselt puhkeotstarbelised.

Ehitustegevuse puhul puhkeotstarbelisel maa-alal hajaasustuses võib vald nõuda detailplaneeringu koostamist.

5.4 Senise maakasutuse säilimine

5.4.1 Senise maakasutuse säilitavad maa-alad

Metsana või põllumaana toodud ala üldplaneeringu maakasutuskaardil tähendab, et antud aladel maakasutuse juhtfunktsioon on põllu ja metsamajandusmaa. Nendele aladele pole Eesti Vabariigi seadusandlusega ette nähtud suuremaid ja eraldi käsitlemist väärivaid kitsendusi ega piiranguid. Maakasutajale tähendab see seda, et praegust maakasutust võib jätkata. Maakasutuse sihtotstarbe muutmiseks tuleb pöörduda Põltsamaa vallavalitsuse maakorraldaja poole.

Metsana või põllumaana toodud aladel lähtub maa kasutamine Eesti Vabariigi seadusandlusest. Ehitustegevus neil aladel lähtub siinses üldplaneeringus toodud ehitamise põhimõtetest hajaasustuses (vt peatükk 6) ja Põltsamaa valla ehitusmäärusest kui vald konkreetse ehituskrundi puhul ei määra teisiti.

5.4.2 Senise maakasutuse säilitavad veekogud ja vee-alad

Senise sihtotstarbe säilitavate veealade kasutamine lähtub Eesti Vabariigi seadusandlusest. Veekogu kallastel kehtivad "Ranna ja kaldakaitse-" ning "Veeseadusest" johtuvad piirangud (vt peatükk 5.1.3).

6. EHITAMINE TIHE- JA HAJAASUSTUSES

6.1 Tiheasustusalad

Adavere, Lustivere, Kamari ja Esku asukohad, toimimaks lokaalsete keskustena, on optimaalsed. Kõik nimetatud asuvad ~5-8 km raadiuses ümber Põltsamaa ning umbes sama distants lahutab neid ka valla piirist.

Tiheasustusala piirides on elamute, üldkasutatavate hoonete jm maa-alad. Asulatega külgnevad tootmisalad ei ole käesoleva üldplaneeringu kohaselt tiheasustusalad, küll aga rakendub seal detailplaneeringu kohustus.

6.1.1 Adavere

Adavere alevikule on koostatud planeerimise ja hoonestamise projekt 1979.a (RPI Eesti Maaehitusprojekt), mis kehtib väljaehitatud ulatuses.

Adavere on 747 elanikuga (1.01.1997) suurim asula Põltsamaa vallas, elanike arv on olnud viimase 5 aasta jooksul stabiilne. Asula paikneb kahel pool Tallinn-Tartu maanteed, mis raskendab nii jalakäijate kui autode liikumist. Planeeritud Tallinn-Tartu kiirtee möödub Adaverest lääneküljes. Kiirtee valmimine muudab oluliselt ruumisuhteid asulas, muutes selle tunduvalt kompaktsemaks. Adaveret iseloomustab, nagu paljusid teisi endisi sovhoosikeskusi, range tsoneering. Kortermajad ning eramud paiknevad ühel pool teed ning ühiskondlik-, tootmis- ja puhketsoon teisel pool. Elamispiinda ühe elaniku kohta on ca 30m². Kool, võimla, lasteaed ja klubi paiknevad selleks ehitatud hoonetes. Viimane plaanitakse müüa ning jätkata kultuurialast tegevust koolimaja ruumides. Olemas on spordiväljak. Mõiskompleks koos 2 ha suuruse pargi ning looduslike tiikidega ilmestab asulat tunduvalt, enam haljastusalast tähelepanu vajab elamute ümbrus ja tootmisala.

Adavere keskkatlamaja ehitati 1995.a ümber hakkpuidule, soojatranssid on heas korras, peamised kaod tulenevad elamute halvast soojapidavusest. Elektritarbimise suurenedes on vajalik asulasse rajada 110/35 kV või 35/15 kV alajaam.

Elamuehituseks on reservi arvatud ala asula S-küljel.

Üldkasutatavate- ja ärihoonete maa-alaks on vastaval otstarbel väljakujunenud ala asula keskel ning lisaks on reserveeritud maad jäätmaal Adavere kaupluse ja bensiinijaama vastas.

Käesolev üldplaneering ei näe ette uute alade kasutuselevõttu tööstuse otstarbel, kuna endise sovhoosi tootmisala piirides on piisavalt arenguruumi ning see võimaldab tunduvalt intensiivsemat kasutust. Tööstusalal puudub heakord ning selle väljanägemine on kaootiline, mis vajab kindlasti parandamist.

Tiheasustusala piir ja asula funktsionaalne jaotumine on toodud järgneval skeemil Adavere M 1 : 10 000.

6.1.2 Lustivere

Lustiverele on koostatud planeering 1970.a (EKE Projekt) ja see kehtib väljaehitatud ulatuses.

Lustiveres oli elanike arv 1.01.1997 seisuga 469 ning see on viimase 5 aasta jooksul püsinud samal tasemel. Asula paikneb looduslikult kaunis kohas. Meeldiva miljöö loovad mõisakompleks ümbritseva pargiga ning asulat läbib jõgi, mis selle keskosas on ülespaisutatud. Asula on kompaktne ning mitmekesise arhitektuuriga, elukeskkonda väärtustab korralik haljastus. Kool, lasteaed ja klubi asuvad hiljuti valminud otstarbele vastavatest hoonetes. Elamispiinda ühe elaniku kohta on ca 30m².

Lustivere katlamaja on pärast elamute üleviimist oma küttele kasutuseta, vajalik oleks hoonetele uue kasutuse leidmine.

Elamuehituse maa-ala katab juba olemasolevate elamutega alad.

Üldkasutatavate- ja ärihoonete maa-alaks on vastaval otstarbel väljakujunenud ala asula keskel.

Käesolev üldplaneering ei näe ette uute alade kasutuselevõttu tööstuse otstarbel, kuna endine kolhoosi tootmisala piirides on piisavalt arengureservi.

Tiheasustusala piir ja asula funktsionaalne jaotumine on toodud järgneval skeemil Lustivere M 1 : 10 000.

6.1.3 Esku

Esku küla elanike arv oli 1.01.1997 seisuga 458. Kui kogu valla territooriumil on toimunud aeglane rahvaarvu vähenemine, siis Eskus on see viimase 5 aasta jooksul kasvanud ligikaudu 50 inimese võrra.

Esku asub Põltsamaa-Viljandi mnt ääres. Ka siia on ehitatud kortermaju, ühe elaniku kohta on praegu ca 30m² elamispinda. Kultuurimajaks ehitatud hoone on eravaldukses, seetõttu on piirkonna kultuuri-keskuseks kujunenud kool. Lasteaed-Algkool asub otstarbele vastavas majas, kooli juures on võimla ning staadion. Esku tsentraalkatlamajas kasutatakse kütteks põlevkivi ja kivisütt.

Elamuehituseks eraldi maa-alasid reserveeritud pole.

Üldkasutatavate ja ärihoonete maa-ala paikneb küla keskel teede ristumise kohal

Tööstuse otstarbel uusi maa-alasid käesoleva planeeringuga ette ei nähta.

Tiheasustusala piir ja asula funktsionaalne jaotumine on toodud järgneval skeemil Esku M 1 : 10 000.

6.1.4 Kamari

Elanike arv Kamaris oli 1.01.1997 seisuga 241. Mitmesuguste põhjuste tõttu (töökohtade arvu järsk vähenemine jmt) on elanike arv viimase 5 aasta jooksul langenud umbes 50 inimese võrra, see moodustab peaaegu 20% küla elanike üldarvust. Kamari asetseb kahel pool Põltsamaale viiva kohaliku tähtsusega teed. Kamaris asub algkool, selleks ehitatud hoones ning lasteaed, mis kasutab elumajas kohandatud ruume. Kuna elanike arv on viimasel ajal tunduvalt vähenenud on siin palju tühje kortereid. Ühe elaniku kohta tuleb ca 45m² elamispinda.

Alevikku on vaja rajada 15/0,4 kV alajaam.

Elamuehituse otstarbeks eraldi maa-alasid pole reserveeritud.

Üldkasutatavate ja ärihoonete maa-ala asub kontori ümbruses

Tööstuse otstarbel uusi maa-alasid käesoleva planeeringuga ette ei nähta.

Tiheasustusala piir ja asula funktsionaalne jaotumine on toodud järgneval skeemil Kamari M 1 : 10 000.

6.2 Ehitamise printsiibid hajaasustuses

6.2.1 Ehituspiirangud hajaasustuses

Ehitamisel hajaasustuses tuleb krundi omanikul arvestada olemasoleva loodus- ja elukeskkonnaga ning piirangutega, mis tulenevad muinsus- ja looduskaitsealustest objektidest ning nende kaitse- tsoonidest. Samuti piiranguid, mis on kehtestatud Eesti Vabariigi seadusandluse ning normatiiv- dokumentide poolt (näiteks veekaitsevööndid ja ehituskeelualad vastavalt "Ranna ja kaldakaitse- seadusele" jne). Lisaks neile seadusandlusest ja normidest tulenevatele piirangutele tuleb ehitustege- vuses lähtuda "Planeerimis- ja ehitusseadusest" (14. 06. 1995/RT nr 59 1995) ning Põltsamaa valla ehitusmäärusest ja käesolevast üldplaneeringust, mis reguleerivad planeerimis- ja ehitustegevust Põltsamaa vallas.

<p><i>Foto 6. Ka ehitamisel hajaasustuses tuleb lähtuda kindlatest reeglitest.</i></p>	
--	---

Soovitav on ehitustegevuseks mitte kasutada häid põllu- ning metsamaid, samuti soostunud või soos- tuvaid alasid, liigirikaste biotoopidega alasid ja kasutusväärtusega maavarade või maa-ainese ga alasid.

Tiheasustuses on detailplaneering kohustuslik. Väiksemate hoonete (nendeks loetakse käesoleva üld- planeeringuga hooned, mis on kuni 2 kordsed ja alla 300 m² üldpinnaga) rajamisel hajaasustuses detailplaneeringut ei nõuta. Põltsamaa linna ümbritseval hajaasustusosalal (maakasutuskardil näidatud ulatuses) on detailplaneering kohustuslik. Detailplaneering tuleb koostada Põltsamaa jõest 250 m ulatusse jäävate kruntide hoonestamiseks ning juhul kui ühele krundile kavatakse rajada enam kui üks elamu nii, et kahe elamu vahekaugus jääb väiksemaks kui 500m või elamule lisaks rajatakse samale krundile enam kui 5 abihoonet. Vald võib nõuda detailplaneeringu koostamist ehitussoovi puhul puhkeotstarbelisele maa-alale (vt 5.3.2). Detailplaneering tuleb samuti koostada nii haja- kui tiheasustusse paigutatavate teenindus-, kaubandus-, tööstus- ja laohoonete rajamiseks.

Tööstuse rajamisel tuleks esmalt kasutusse võtta endiste majandite tootmishooned. Seejärel kasutada aga üldplaneeringuga kehtestatud ja reserveeritud tööstuspiirkondi. Tööstuse jt keskkonda oluliselt mõjutavate objektide rajamisel tuleb koostada lisaks detailplaneeringule valla ja/või Jõgeva Maa- valitsuse keskkonnaosakonna nõudmisel ka keskkonnamõjutuste analüüs või keskkonnaekspertiis.

Detailplaneeringute koostamis- ja projekteerimistingimused väljastab Põltsamaa valla territooriumil Põltsamaa vallavalitsus. Tehniliste rajatiste ja kommunikatsioonide projekteerimistingimused vastav riigi ametkond.

Vallal tuleb nõuda vastavalt "Planeerimis- ja ehitusseadusele" ebaseaduslike hoonete likvideerimist juhul kui neid on püstitatud seadusega mitte ettenähtud korras.

6.2.2 Tehnovõrgud hajaasustuses

Hajaasustuspiirkonnas rajatakse kommunikatsioonid reeglina krundi valdaja poolt. Kommuni- katsioonide projektid tuleb kooskõlastada Põltsamaa valla ja vastavate ametkondadega.

6.3 Detailplaneeringute koostamine

6.3.1 Detailplaneeringute koostamise järjestus

Allpool on toodud soovituslik detailplaneeringute koostamise järjestus.

1. Adavere detailplaneering.
2. Lustivere detailplaneering.
3. Põltsamaa linnaga piirnev detailplaneeringu kohutusega ala.
4. Põltsamaa lähiümbrusse jäävad, kiiremini arenevad alad - Universaaltööstuse AS-I maa-ala, Võhmanõmme, Väike-Kamari, Kuningamäe detailplaneeringud.
5. Mällikvere ümbruse detailplaneering.
6. Teiste perspektiivsete ehituspiirkondade detailplaneeringud.

Konkreetne planeeringute koostamise järjestus sõltub elu poolt dikteeritud vajadustest ja investeerijate ning ehitada soovijate olemasolust. Siin toodu on soovitusliku iseloomuga.

Tööstusobjektide jt keskkonda oluliselt mõjutavatele rajatistele detailplaneeringute koostamisel võib nõuda keskkonnamõjutuste hinnangu/ keskkonnaekspertiisi läbiviimist.

7. KASUTATUD KIRJANDUS

1. Eesti Inimarengu aruanne 1996. Tallinn, 1997.
2. Magnus, H., Laigna, K., Põltsamaa. Tallinn, 1975.
3. Metsur, M., Põltsamaa piirkonna majandite keskkonnakaitse skeem. Eesti Maaparandusprojekt, 1991.
4. Riigi Statistikaamet. Eesti valdade rahvastik valdade majapidamisarvestuste andmetel 1.jaanuar 1996. Tallinn, 1996.
5. Riigi Statistikaamet. Eesti valdade rahvastik valdade majapidamisarvestuste andmetel 1.jaanuar 1997. Tallinn, 1997.
6. Valu, A., Seletuskiri diplomitööle. Maakasutuse arengust ja perspektiividest Põltsamaa piirkonnas. Tartu, 1990.

LISA 1. KAITSEALUSED OBJEKTID**Arheoloogiamälestised**

Kood	Nimetus	Asukoht
-	Asulakoht	Alastvere küla
-	Asulakoht	Annikvere küla
-	Asulakoht	Annikvere küla
515	Kultusekivi, I at e.m.a.	Annikvere küla, Peetri talu elamust kuni 25m lääne-loodes, vanast Põltsamaa-Tartu maanteest 15m lõuna pool
533	Kivikalme, I at II pool e.m.a. - I at I pool	Kaavere küla, Lintsi talu õunapuuaia, talu hoonetest 10m lõuna-kagus, Jõgeva-Põltsamaa maanteest 130m loodes, Kaavere mõisast 700-800m lääne-loodes
-	Kultusekivi	Kaavere küla
534	Maa-alune kalmistu, 13-18 saj	Kaliküla, Nõmmiku ja Hüti talude hoonete vahelisel seljandikul, Põltsamaa-Tartu maantee mõlemal küljel
9-k	Kivikalme ("Kirikuase"), I at I pool	Kaliküla, Nõmmiku talust ~300m läänes, Roodi talust 100m kirdes, maa-alusest kalmistust (534) 300m lääne pool, Tln-Tartu mnt-st 100m põhja pool, põllul
580	Maa-alune kalmistu ja ohverdamiskoht, II at	Kalme küla, Kalmu talust 60-150m edelas, Tallinn-Tartu mnt idaküljel oleval metsakünkal
581	Ohvikivi, II at	Kalme küla, Kalmu talust 80m edelas, eelmisest idas
8-k	Kivikalme, I at - II at algus	Kalme küla, Kalme talust 200m lääne-edela suunas, talusse viiva teeotsa vastas üle Tln-Tartu mnt, 60-70m läänes, maa-alusest kalmistust (580) ~100m lääne-loode pool
-	Asulakoht	Kuningamäe küla
-	Asulakoht	Lustivere küla
547	Ohvikivi, II at	Pajusi ja Põltsamaa valla piiri peal, asuvad Põltsamaa vallas, Mõrtsi küla, Oti talust ~900m lõuna-edelas
546	Pelgupaik ("Rahakirstumägi"), II at	Sama
-	Asulakoht	Neanurme küla
-	Kalmistu	Neanurme küla
-	Kultusekivi	Neanurme küla
116-k	Asulakoht, I at lõpp - II at I pool	Pauastvere küla, Põltsamaa-Jõgeva mnt kuni 150m lääne ja loode pool. Kuigu talu, Posti-Mardi talu, Viibri talu ja end Pauastvere kooli hoonete ümbruses ja aiamaadel
-	Kultusekivi	Pauastvere küla

-	Asulakoht	Rõstla küla
-	Hiiepärn "Põndi hiiepärn"	Rõstla küla
-	Asulakoht	Räsna küla
117-k	Asulakoht, II at I pool	Sulustvere küla, Kassi talu ja Tillu talu aseme vahelisel alal, ojast kuni 100m ida pool, Läti talust ulatub kuni 100 m loode poole
532	Kivikalme, I at lõpp e.m.a. - I at I pool	Sulustvere küla, Innujaagu talust 700m läänes, Jõgeva-Põltsamaa mnt-st 150m põhjas
531	Kivikalme, I at I pool	Sulustvere küla, Innujaagu talust 230m lääne-edelas, Jõgeva-Põltsamaa maanteest 100m põhjas, Sulustvere sillast 280m loodes
530	Kivikalme, I at I pool	Sulustvere küla, endise Viksi talu maal, Sulustvere sillast 600m ja kauplusest 450m kirdes, Põltsamaa-Jõgeva mnt-st 60m põhja pool
-	Kultusekivi	Sulustvere küla
-	Asulakoht	Tõrenurme küla
-	Kultusekivi	Tõrenurme küla
-	Ohvipärn	Tõrenurme küla
7-k	Asulakoht ("Haudemägi"), VII-VI at e.m.a.	Umbusi küla, end Taga-Surva taluasemest 350m lõuna pool
-	Kultusekivi	Umbusi küla
-	Asulakoht	Vitsjärve küla
-	Asulakoht	Võhmanõmme küla

Ajaloomälestised

- 5854 Terroriohvrite ühishaud
- 5855 Hoone vare, kus aastail 1766-1789 asus trükikoda, kus anti välja "Lühhike õppetud"
- 5856 Põltsamaa vana kalmistu
- 5857 II maailmasõjas hukkunute ühishaud
- 5858 Võisiku mõisa kalmistu ja kabel
- 5859 Eesti Aleksandrikooli hoone

Arhitektuurimälestised

Adavere mõisa peahoone, töölistemaja, ait, kuivati, park.

Lustivere mõisa peahoone, valitsejamaja, ait, sõiduhobuste tall, tõllakuur, park.

Arvele on võetud Võisiku mõisakompleks.

Looduskaitseobjektid

Kood	Objekti nimetus	Asukoht

PAK 223a	Adavere park koos puiesteeaga 9.0ha	Adavere asula
PAK 229	Lustivere park ja puiestee 9.7 ha	Lustivere asula
PAK 535	Võisiku park 15.0 ha	Võisiku küla
248	Kobinsaare elupuu	Räsna küla
172	Hiiepärn (h=20.0 ü=5.07)	Tõrenurme küla Tln-Tartu mnt ~1km vasakule, Miku talu lähedal
173	Tuuleveski kask (h=30.0 ü=3.31)	Kalana külas, Lepa talu juures
174	Karuallika künnapuu (h=25.0, hargneb madalalt kaheks ü=3.96, ü=3.29)	Karuallika, Lustivere-Põltsamaa mnt 0.8km paremale
249	Kalmemägi (Hiiekoht) 1.0 ha	Adaverest 1km Põltsamaa poole Tln-Tartu mnt ääres Kalme külas
133	Moori kivi (9.0x5.4 ü=19.0)	Lustivere külast ~2.5km
134	Umbusi rahn (4.0x3.0x2.0 ü=16.0)	Umbusi küla, Umbusi osakonna kontorist ~1.5km kaugusel
135	Suur rändrahn (7.3x4.3x1.8 ü=18.0)	Puiatu küla, Rutikvere tee ääres
50	Juudikünka suurkivi (4.15x3.15x2.4 ü=11.4)	Kaavere küla

LISA 2. PUURKAEVUD

nr	Asukoht	Kaevu valdaja	Passi nr	Sügavus m	Tarbijate arv
1	Umbusi	Umbusi kool		60	17
2	Esku	OÜ Esku	3390	60	500
3	Võisiku	Võisiku HK	513	90,5	620
4	Lustivere	Lustivere kool	3507	50	158
5	Lustivere asula	KÜ Lossi	5685	160	150
6	Lustivere asula vana	eraomand		28	24
7	Lustivere sigala	Lustivere PÜ			
8	Neanurme	Lustivere PÜ			42
9	Kaliküla	Lustivere PÜ			
10	Sulustvere	eraomand			46
11	Sulustvere				
12	Tõrenurme	Lustivere PÜ			
13	Rõstla	Paemurru Talu	4158	60	32
14	Lillevere sigala	Eltas			10
15	Pauastvere	RE Jõgeva t/v			55
16	Vitsjärve	AS Vitsjärve			24
17	Rõstla	AS Graniit			6
18	Umbusi töökoda	Umbusi PÜ			14
19	Adavere Aru	OÜ Avesoo			24
20	Adavere elamud	OÜ Avesoo			800
21	Adavere keskus (õunaiaia)	OÜ Avesoo			789
22	Puiatu	OÜ Avesoo			36
23	Pilu	OÜ Avesoo			
24	Kamari	Sakala TLK			380
25	Mällikvere	Mällikvere PÜ			
26	Pauastvere sigala	AS Nõmme Peekon			
27	Mõhkküla	AS Põltsamaa Felix		60	

LISA 3. REOVEEPUHASTID

jrk nr	Asukoht	Puhasti liik	Kogu puhastamist vajav reovee hulk m ³ /d	Puhasti kaitsetsoon / biotiigi kaitsetsoon (m)
1.	Võisiku	BIO-100 (1980, puhast 1994)	110	150 / 100
2.	Esku	OXYD-90 (1976)	97,1	200 / 200
3.	Kamari	OXYD-45 (1974)	50,4	150 / 100
4.	Võhmanõmme	EKE-B-14/21 (1971)		100
5.	Lustivere	OXYD-90 (1988)	76,8	200 / 200
6.	Neanurme	BIO-25 (1977)	32	100
7.	Adavere	OXYD-180 (1988)	194,2	200 / 200
8.	Puiatu	OXYD-180 (1988)	9,3	200 / 200
9.	Mällikvere	Biotiigid (1973)	5,5	200
10.	Kuningamäe	Biotiigid (1972)	5,0	200
11.	Kaarlimõisa	BIO-50 (1995)	64,6	150 / 100

LISA 4. AVALIKULT KASUTATAVAD VEEKOGUD

jrk nr	Nimi	Pindala, pikkus	Valgala
1.	Kamari paisjärv	27,2 ha	
2.	Võisiku paisjärv	3,0 ha	
3.	Lustivere paisjärv		
4.	Põltsamaa jõgi	135 km	1310 km ²
5.	Pikknurme jõgi	35 km	172 km ²
6.	Umbusi jõgi	34 km	159 km ²
7.	Neanurme jõgi	18 km	51,6 km ²
8.	Päinurme jõgi	15 km	71,4 km ²
9.	Sulustvere oja	14 km	38,2 km ²
10.	Kahisilla peakraav	19 km	32,2 km ²
11.	Kablaküla peakraav	9 km	46,0 km ²